

บทบาททางเศรษฐกิจของผู้หญิงบ้านจับพริก

การเลี้ยงโคนมในตำบลมิตรภาพนั้น จัดได้ว่าเป็นอาชีพหลักที่ทำรายได้สม่ำเสมอให้แก่ชาวบ้านจับพริก ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง จึงถือได้ว่าการเลี้ยงโคนมเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของชาวบ้านจับพริกทั้งผู้หญิงและผู้ชาย จนบางครั้งอาจแยกไม่ออกเนื่องจากเป็นอาชีพที่หนัก ต้องใช้เวลามาก และต้องช่วยเหลือกันตลอดทั้งวัน ใครว่างตรงไหนก็ทำตรงนั้น คือสามารถทำแทนกันได้ในทุกส่วน ดังนั้นการทำการศึกษาเรื่องการเลี้ยงโคนม จึงถือได้ว่าเป็นบทบาททางเศรษฐกิจของผู้หญิงหมู่บ้านจับพริก หมู่ที่ 4 นี้ ในบทนี้จึงขอก้าวถึงประวัติและพัฒนาการเลี้ยงโคนม ลักษณะโคทั่วไปของโคนม การเลือกซื้อโคนม ขั้นตอนการเลี้ยงโคนม การแบ่งแรงงานกันในการเลี้ยงโคนม แหล่งอาหารของโคนม ผลผลิตที่ได้จากโคนม การขนส่งน้านมดิบ ตลาดรองรับน้านมดิบตลอดจนการแปรรูปน้านมดิบ และกลุ่มสตรีแม่บ้าน ดังต่อไปนี้

ประวัติและพัฒนาการของการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย

ประวัติการเลี้ยงโคนมของประเทศไทยในสมัยแรกเริ่มนั้น ทำกันในหมู่ชาวอินเดียที่เข้ามาทำนกอาศัยอยู่ในประเทศไทยบริเวณรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร ซึ่งการเลี้ยงในสมัยนั้นเป็นการเลี้ยงแบบพื้นบ้านตามมีตามเกิด โดยมีการสร้างโรงเรือนแบบยกพื้นสูงกว่าระดับพื้นดิน เพื่อป้องกันน้ำท่วมจากที่ราบลุ่มและเป็นประโยชน์ในการระบายอากาศ รวมถึงเปิดโรงเรือนแบบมิดชิด เพื่อป้องกันแมลงรบกวน จากการเลี้ยงแบบนี้ พ.ท.พระศัลย์วิทย์ปรีชา (2477ข.) ได้บรรยายถึงลักษณะน้านมที่รีดได้ว่า มีกลิ่นคาวและกลิ่นโคนมจนชวนให้คลื่นไส้อาเจียนชามบริโกลค สาเหตุมาจากมีสิ่งสกปรกตกหล่นปนในน้านม และบางแห่งเกือบจะกล่าวได้ว่านมโคสดนั้นไม่ต่างอะไรกับขุยมูลโค ผัวกรองที่ชาวอินดูใช้กันอยู่นั้นไม่ใช่สีขาวแต่เป็นดำสีเหลืองมอ ๆ เพราะถูกใช้ซ้ำจากมานานและไม่มี การซักฟอกอย่างจริงจัง จากการเลี้ยงที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่มีการพัฒนา ส่งผลให้การบริโกลคน้านมยังคงจำกัดอยู่ในชาวอินดูเท่านั้น (สมเกียรติ ทิมพัฒนพงศ์, 2531 : 12)

การเลี้ยงโคนมของประเทศไทยนั้น น.จ.สิทธิพร ถือว่าเป็นคนไทยคนแรกที่เลี้ยงโคนมไว้บริโกลคเองในครอบครัว แต่สำหรับคนไทยที่ประกอบกิจการฟาร์มโคนมขึ้นมาแห่งแรกนั้นมีชื่อว่า ฟาร์มบางกอกแคร์ โดยมีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นผู้อำนวยการ มีโคนมในการเลี้ยงดูทั้งหมด 116 ตัว บนพื้นที่ 9 ไร่ น้านมที่รีดได้จะบรรจุใส่ขวดส่งไปตามบ้านสมาชิกและโรงพยาบาล ส่วนน้านมที่เหลือ เจ้าของใช้สำหรับเป็นอาหารบ้านตนเอง แต่ก็ต้องประสบความล้มเหลวจนต้องยกเลิกกิจการไปในปี พ.ศ. 2477 เป็นเพราะประสบปัญหาความขาดทุน จากสาเหตุที่อุปนิสัยของคนไทยไม่นิยม

บริโภคน้ำมัน และยังมีอาหารชนิดอื่นที่ใช้แทนได้ เช่น กะทิ น้ำมันมะพร้าว น้ำมันถั่ว น้ำมันงา เหล่านี้เป็นต้น จึงไม่ค่อยมีใครสนใจในน้ำมันที่ได้จากโคนมมากนัก

แต่การเลี้ยงโคนมของคนไทยสมัยนั้นจำกัดอยู่เพียงไม่กี่ราย เพราะคนไทยมีความสันทัดและอดทนในการเลี้ยงดูและรีดนมชายผู้แบกไม่ได้ (หลวงสุวรรณ วาสกติกิจ , 2492) ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพอังกฤษได้นำโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเชียน เข้ามาเลี้ยงในพระนครหลายตัว เพื่อต้องการน้ำมันไว้เลี้ยงนายทหารและคนเจ็บ เมื่อสงครามสงบลง โคเหล่านี้จึงได้ตกเป็นของคนเลี้ยงโคชาวอินเดีย และเกิดถูกผสมกับโคพันธุ์บังกาลาซึ่งเป็นโคพันธุ์อินเดีย และได้แพร่หลายไปอย่างรวดเร็วแต่ยังคงจำกัดอยู่ในชาวอินเดียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2488 ได้มีการสำรวจพบว่ามีฟาร์มโคนมทั้งในพระนครและธนบุรีทั้งหมด 127 แห่ง เป็นของชาวอินเดียถึง 122 แห่ง และเป็นของคนไทยเพียง 5 แห่งเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2495 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้นำโคนมพันธุ์เจอร์ซี จากประเทศออสเตรเลีย จำนวน 8 ตัว เป็นตัวผู้ 2 ตัว ตัวเมีย 6 ตัว โคชุดนี้ได้นำมาเลี้ยงไว้เพื่อทดลองและผสมพันธุ์กับวัวบังกาลา เมื่อได้ถูกผสมเกิดมา ได้จำหน่ายให้แก่เกษตรกรนำไปเลี้ยงต่อไป

ต่อมากรมปศุสัตว์ได้สั่งซื้อโคพันธุ์บราวน์สวิส จากประเทศสวิสเซอร์แลนด์ จำนวน 15 ตัว เพศผู้ 7 ตัว เพศเมีย 8 ตัว และรัฐบาลสวิสเซอร์แลนด์ให้โดยไม่คิดมูลค่าอีก 6 ตัว เป็นเพศผู้ 3 ตัว เพศเมีย 3 ตัว รวมทั้งหมดเป็น 21 ตัว จากนั้นกรมปศุสัตว์ได้ส่งไปเลี้ยงขยายพันธุ์ที่สถานีทับทิมวงศา ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 กรมปศุสัตว์ได้สั่งซื้อโคนมพันธุ์เจอร์ซีมาอีก 12 ตัว เป็นเพศผู้ 2 ตัว เพศเมีย 10 ตัว และพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเชียนมาอีก 3 ตัว เป็นเพศเมียทั้งหมด โดยตั้งมาจากประเทศออสเตรเลียและนำไปเลี้ยงไว้เพื่อขยายพันธุ์ที่สถานีทับทิมวงศาเช่นเดียวกัน

เมื่อปีพุทธศักราช 2503 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินประพาสทวีปยุโรป ในระหว่างที่เสด็จฯ ทั้งสองพระองค์ทรงประทับแรมอยู่ ณ ประเทศเดนมาร์ก ทั้งสองพระองค์ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับกิจการเลี้ยงโคนมของชาวเดนมาร์กเป็นอย่างมาก ดังนั้นหลังจากเสด็จนิวัติประเทศไทยแล้ว ในปีต่อมารัฐบาลเดนมาร์กและสมาคมเกษตรกรเดนมาร์กจึงได้ร่วมกันน้อมเกล้าฯ ถวายโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมให้เป็นของขวัญแด่เสด็จฯ ทั้งสองพระองค์ และเพื่อให้การดำเนินโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยบรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ จึงได้มีการตกลงทำสัญญาให้ความช่วยเหลือ ด้านวิชาการและเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลเดนมาร์กขึ้น โดยรัฐบาลเดนมาร์กได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก แห่งแรกขึ้นที่ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรัฐบาลเดนมาร์กได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาร่วมดำเนินการ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานตลอด โครงการเป็นเงินประมาณ 23.5 ล้านบาท

นอกจากโครงการของรัฐบาลเคนมาร์คแล้ว รัฐบาลไทยก็ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเยอรมันตะวันตก ซึ่งได้จัดทำโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับรัฐบาลเคนมาร์ค ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 กรมปศุสัตว์ได้ริเริ่มโครงการผสมเทียมโคนมขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นแห่งแรก และในระหว่างปี 2502-2507 ได้จัดตั้งโครงการผสมเทียมโคนมขึ้นอีก 9 แห่ง คือ สถานีผสมเทียมกรุงเทพมหานคร ราชบุรี นครปฐม เพชรบุรี เชียงราย นครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น และ นครศรีธรรมราช (เจดิมชัย เก๊กชม , 2531 : 2)

แม้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมามีการขยายการเลี้ยงโคนมอย่างรวดเร็ว แต่น้ำนมที่ผลิตภายในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้นจึงมีการสั่งซื้อพันธุ์โคนมจากต่างประเทศเข้ามาเลี้ยงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเอกชนรายใหญ่ เช่น บริษัทโชคชัยแคร์ฟาร์ม ได้สั่งซื้อพันธุ์โคนมเกิดผสมพันธุ์ชาฮิวาด-ฟรีเชียน จำนวนพันกว่าตัว และโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเชียน อีกจำนวนหนึ่งจากประเทศนิวซีแลนด์ เข้ามาเลี้ยงเพื่อขยายการผลิตในฟาร์ม ต่อมารัฐบาลได้สนับสนุนการเลี้ยงโคนมในปี 2531 และได้อนุมัติวงเงินให้ถึง 40 ล้านบาท เพื่อนำมาให้เกษตรกรนำไปซื้อและเลี้ยงโคนม นอกจากนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมด้วย โดยการสั่งซื้อโคนมจากต่างประเทศอีกปีละ 20,000 ตัว เป็นเวลา 4 ปี เพื่อให้มีการเลี้ยงโคนมอย่างกว้างขวาง และสามารถผลิตนมได้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคของประชาชน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2530)

จากการขยายตัวของการเลี้ยงโคนมไปยังแหล่งต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมา ทำให้ปริมาณน้ำนมที่ผลิตได้ทวีสูงขึ้นตามลำดับ จนในปี 2529 ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบเพิ่มสูงขึ้นถึง 64,400 ตัน หรือประมาณวันละ 176 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2530)

ความสำเร็จก้าวหน้าของกิจการการเลี้ยงโคนมทั้งหมดในช่วงระยะกว่า 40 ปีที่ผ่านมา ก็เนื่องด้วยพระบารมีและพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทำให้ประชาชนชาวไทยมีนมบริโภคกันอย่างเพียงพอและเป็นที่แพร่หลายดังเช่นอารยะประเทศ อีกทั้งพระองค์ยังทรงสนพระทัยอย่างจริงจังในกิจการเลี้ยงโคนม และเมื่อทรงทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรอย่างลึกซึ้ง ก็ทรงช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ถูกล่วงผ่านพ้นไปได้ด้วยดี รวมทั้งทรงรับสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด ให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ และโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดตั้งฟาร์มโคนมไทย-เคนมาร์ค ส่งผลให้กิจการเลี้ยงโคนมของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วทุกหน้าประเทศเพื่อนบ้าน จนแม้กระทั่งในปี พ.ศ. 2542 นี้ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซียยังเริ่มสั่งซื้อโคนมจากประเทศไทย ทำให้มีหวังได้ว่าหากเรามีการพัฒนาการเลี้ยงโคนมอยู่เสมอ อนาคตของการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมของไทยจะยังคงไปได้อีกไกล

ประวัติและพัฒนาการของการเลี้ยงโคนมในอำเภอมวกเหล็ก

อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เป็นแห่งแรกที่มีการจัดตั้งฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และสมเด็จพระเจ้าเฟรดเดอริกที่ 9 แห่งประเทศเดนมาร์ก ได้ทรงประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2505 จึงนับได้ว่าเป็นวันที่มีความสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ของการเลี้ยงโคนมเมืองไทย ต่อมาในปีพุทธศักราช 2514 รัฐบาลไทยได้รับโอนกิจการฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก จากรัฐบาลเดนมาร์กและได้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้ชื่อว่า “องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.)” ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ค. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525 , พระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ค. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 , พระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ค. (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2537 , เป้าหมายนโยบายและมาตรการการดำเนินงานในปี 2539 และในแผนวิสาหกิจ อ.ส.ค. ปี 2540-2544 ที่สอดคล้องกับระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ตามลำดับ

ถึงแม้จะมีการจัดตั้งฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก กันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 แต่ความเป็นจริงแล้ว การเลี้ยงโคนมนั้นมีความดันตัวกันมาอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้เอง โดยเริ่มจากการตั้งองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ในปี พ.ศ. 2514 ทางอำเภอมวกเหล็กก็ได้ให้ความร่วมมือกับ อ.ส.ค. ในการส่งเสริมให้ราษฎรหันมาสนใจอาชีพการเลี้ยงโคนม และการคั้นนมเพื่อสุขภาพอนามัย

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมของอำเภอมวกเหล็ก มีดังต่อไปนี้

1. โครงการอาสาสมัครเลี้ยงโคนมบ้านคลองไทร หมู่ที่ 1, 2 และ 3 ตำบลหนองอ่างเสือ อำเภอมวกเหล็ก ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการสร้างงานในชนบทหรือ กศช. เมื่อปี พ.ศ. 2524 บริหารงานในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีสมาชิกจำนวน 47 ราย ปัจจุบันมีโคนมรวม 170 ตัว และยังได้ขยายโครงการให้ต่อเนื่องออกไปจากชุมชนเวียนก้อนนี้

2. โครงการเกษตรกรก้าวหน้า สมัย ๔ทพ๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) โดยมีนโยบายที่จะช่วยเหลือเกษตรกรคนหนุ่มที่เรียนจบอาชีวศึกษาด้านการเกษตรแล้วแต่ไม่ได้ทำงาน จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนม จึงได้สั่งการให้กรมส่งเสริมการเกษตรประสานกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมหรือ ส.ป.ก. และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือ ธ.ก.ส. ให้ทุนกู้ยืมเงินในการลงทุนดำเนินการ

จำนวน 49 ราย หมู่ที่ 2 ตำบลจับต้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้คนหนุ่มได้นำเทคโนโลยีมาปรับปรุงด้านการเกษตรให้เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรทั่วไป

3. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมบ้านเขานมนาง โดยจัดให้กับหมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 12, และ 13 ตำบลท่าพญากลาง และ หมู่ที่ 1 ตำบลท่าสมทุง โดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิสวัสดิการธนาคารกรุงเทพ ให้ทุนแก่กลุ่มแม่บ้านโดยเฉพาะ สามารถทำให้การเลี้ยงโคนมขยายเกือบเต็มพื้นที่ทั้ง 2 ตำบล

4. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมหรือ ส.ป.ก. หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 10 หมู่บ้านจับกระดาน ตำบลจับต้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือ ธ.ก.ส.

5. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ได้สนับสนุนโดยทั่วไป ดังนี้

5.1 ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแก่เกษตรกร โดยให้บริการในเรื่องคำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการแพนใหม่ ตลอดจนจัดฝึกอบรมและสาริตการเลี้ยงโคนมให้แก่เกษตรกร นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป โดยจัดให้มีหลักสูตรเร่งรัดทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้ความสามารถ และนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ให้บริการทางด้านสัตวแพทย์ ในการผสมเทียมและการป้องกันโรคแก่โคนมของสมาชิกในราคาถูก

5.3 จัดตั้งศูนย์และส่งเสริมการเลี้ยงโคนมเพื่อให้คำแนะนำและบริการด้านต่าง ๆ แก่เกษตรกร และรับซื้อน้ำนมดิบจากสมาชิกในราคาประกัน รวมทั้งการให้บริการรถขนส่งน้ำนมดิบไปยังโรงงานนมต่าง ๆ ปัจจุบัน อ.ส.ค. มีศูนย์รับน้ำนมดิบทั้งสิ้น 23 ศูนย์

จากพัฒนาการในการเลี้ยงโคนมของทางอำเภอมวกเหล็ก ที่ได้ร่วมมือกับ อ.ส.ค. ในการส่งเสริมให้ราษฎรหันมาสนใจอาชีพการเลี้ยงโคนม ถือได้ว่าประสบความสำเร็จมากที่สุดทีเดียว จึงส่งผลให้หมู่บ้านจับพริก ซึ่งเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับการรณรงค์ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม โดยเริ่มจากการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพเสริม จนกลายมาเป็นอาชีพหลักที่ทำรายได้เป็นที่น่าพอใจของชาวบ้านมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะโดยทั่วไปของโคนม

โคเป็นสัตว์ในตระกูล BOVIDOE เป็นสัตว์ที่มี 4 กระเพาะ มีกีบคู่ เขากดง และเคี้ยวเอื้อง คือ สามารถส่ารอกอาหารที่กินเข้าไปแล้วกลืนขึ้นมาเคี้ยวเอื้องได้อีกครั้ง โดยมีอยู่หลายชนิด (SPECIES) บางชนิดก็ได้สูญพันธุ์ไปแล้ว สามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 4 หมู่ คือ

1. หมู่ TURINE ได้แก่ โคยุโรปและโคอินเดีย เป็นโคที่เลี้ยงกันมากที่สุดมีอยู่ประมาณ 1,000 ล้านตัว
2. หมู่ BIBOVINE ได้แก่ โคป่าที่หลงเหลืออยู่ในทวีปเอเชียมีน้อยมาก เช่น วัวกระทิง โคนแดง กูปรี
3. หมู่ BISONTINE ได้แก่ โคทุ่งของสหรัฐอเมริกาและจามรี เป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้สำหรับใช้งานและรีดนมในที่สูงของประเทศแถบภูเขาหิมาลัย
4. หมู่ BUBALINE ได้แก่ กระบือทั้งหมดรวมทั้งกระบือที่อยู่ตามป่าในเอเชียและแอฟริกาอีกหลายชนิด (ม.ร.ว. ชวนิศดากร วรารณ, 2520 : 15-16)

จะเห็นได้ว่าโคแต่ละชนิดต่างมีประโยชน์ต่อมนุษย์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นแรงงานที่เราใช้เพราะปลูกและขนส่ง และยังสามารถเป็นแหล่งอาหารที่ดีที่สุดทั้งน้ำนมและเนื้อโค สำหรับโคนมนั้นเกิดจากการปรับปรุงพันธุ์ โดยทำการคัดเลือกและผสมสายเลือดคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน และข้ามผสมพันธุ์เลือดใกล้ชิด วิธีนี้เป็นวิธีที่ทำให้สัตว์มีคุณสมบัติที่ดีขึ้นและรวดเร็ว หลังจากที่มีการปรับปรุงพันธุ์ ทำให้เกิดโคนมพันธุ์แท้ขึ้นมามากมายและโคนมที่นิยมเลี้ยงกันมาก ได้แก่

1. โฮลสไตน์ ฟรีเซียน (HOLSTEIN FREESLAN)
2. บราวน์สวิส (BROWN SWISS)
3. เจอร์ซี (JERSEY)
4. เกินซี (GUERNSEY)
5. แอร์ชาช (AYRSHIRE)
6. ชอร์ตฮอร์น (SHORTHORN)
7. เรดเดน (RED DANE)
8. เรดซินดี (RED SINDHI)
9. เรดโพล (RED POLL)
10. จาไมกาโฮป (JAMICA HOPE)

นอกจากนี้ โคนมยังแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- ก. พันธุ์โคนมที่มีถิ่นกำเนิดในแถบร้อน เช่น พันธุ์เรดซินดี ซาฮิวาล เป็นต้น จะสังเกตได้ง่าย ๆ คือ โคนมพวกนี้จะมีโหนกหลังใหญ่และทนอากาศร้อนได้ดี แต่ให้นมได้ไม่มากนัก
- ข. พันธุ์โคนมที่มีถิ่นกำเนิดในเขตหนาว หรือเรียกโคยุโรป มีอยู่ด้วยกันหลายพันธุ์ ซึ่งโคยุโรปนี้จะสังเกตได้ง่าย คือ ไม่มีโหนกที่หลัง คือจะเห็นแนวสันหลังตรงมกไม่ค่อยทนต่ออากาศร้อน

พันธุ์ที่สำคัญได้แก่ พันธุ์ขาวดำ หรือโฮลสไตน์ ฟรีเซียน (สถาบันพัฒนาฝักอบรมและวิจัยโคนม แห่งชาติ กรมปศุสัตว์, 2541 : 1)

โคที่เลี้ยงกันทั่วไปนั้นมีทั้งโคเนื้อและโคนม แต่ในที่นี่จะกล่าวเฉพาะโคนมเพราะเป็นสัตว์ ที่นำมหัสจรรย์ ในการเปลี่ยนอาหารธรรมชาติ ๆ เช่น หญ้า และฟางข้าว ให้เป็นน้ำนมที่เป็นสาร อาหารอย่างคิได้ (ม.ร.ว. ชวนิศคาร วรธรรม, 2520 : 15)

โคนมนั้นมีนับเป็นร้อย ๆ พันธุ์ แต่ที่นิยมนำเข้ามาเลี้ยงในเมืองไทยนั้นมีเพียงไม่กี่พันธุ์ ซึ่ง แต่ละพันธุ์ก็มีความแตกต่างกันไปทั้งรูปร่างและคุณสมบัติ สำหรับบ้านจับพริกพันธุ์ที่นิยมเลี้ยง กันมากมีเพียง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียน และ พันธุ์เรดซินดิ โดยแต่ละพันธุ์จะมีลักษณะ ดังนี้

โคพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียน (HOLSTEIN FREESIAN) เป็นพันธุ์ที่ชาวบ้านพริกนิยมเลี้ยง กันมากที่สุด ถึงประมาณ 95 % โคพันธุ์นี้มีถิ่นกำเนิดในประเทศฮอลแลนด์ เป็นพันธุ์ที่มีชื่อเสียงที่ สุดและได้รับความนิยมเลี้ยงกันมากที่สุด เพราะมีความสามารถในการให้นมในปริมาณมากถึงวัน ละ 20 กิโลกรัมเลยทีเดียว ลักษณะเด่นของโคพันธุ์นี้คือ ขนที่มีสีดำดัดขาวอย่างชัดเจน เป็นพันธุ์ที่มี รูปร่างใหญ่ หากขนาดโตเต็มที่ พ้อโคจะมีน้ำหนักถึง 800-1,000 กิโลกรัม ส่วนแม่โคจะมีน้ำหนัก ถึง 600-700 กิโลกรัมเลยทีเดียว ให้นมประมาณ 6,000-8,000 กิโลกรัมต่อปี ถ้าแม่พันธุ์ที่ดีจะ สามารถให้นมถึง 20,000 กิโลกรัมต่อปี นอกจากความสามารถในการให้นมสูงแล้ว โคพันธุ์นี้ยัง สามารถขุนให้เป็นโคเนื้อได้อีกด้วย เพราะให้เนื้อมากและเติบโตเร็ว แต่ข้อเสียของโคพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียน ก็คือ ไม่ทนต่ออากาศร้อนอย่างบ้านเรา ทำให้ปริมาณน้ำนมที่ได้ลดลงและให้น้ำนม ค่าเพียง 3.5 % เท่านั้น ทำให้ราคาน้ำนมต่ำลง เพราะไขมันในน้ำนมดิบจะเป็นตัวกำหนดราคาด้วย (สมสวัสดิ์ ดันตระกูล, 2531 : 23)

โคพันธุ์นี้ชอบอากาศหนาว อุณหภูมิไม่ควรเกินกว่า 22 องศาเซลเซียส แต่ในประเทศต่างๆ ที่มีอากาศร้อนก็ยังมีนิยมเลี้ยงโคพันธุ์นี้กันมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ โดยเลี้ยงถูกผสมที่มีเลือดโคพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียน โดยผสมพันธุ์ให้ได้โคที่มีสายเลือดพอเหมาะ

ถ้าหากในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศร้อน การเลี้ยงโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียนที่เป็น พันธุ์แท้ มักจะมีปัญหา หากหากการจัดการไม่ดี ดังนั้นเกษตรกรควรจะต้องถูกผสม ระหว่างโค พันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียนกับโคพื้นเมือง หรือโคที่มีถิ่นกำเนิดในแถบร้อนพันธุ์อื่น ๆ โดยมีสายเลือด โคพันธุ์โฮลสไตน์ ฟรีเซียน อยู่ระหว่าง 50-75 % จึงจะพอเหมาะ ซึ่งถูกผสมระดับสายเลือดนี้จะให้ ผลผลิตการให้นมเฉลี่ยปีละประมาณ 1,800-2,200 กิโลกรัม (สถาบันพัฒนาฝักอบรมและวิจัยโคนม แห่งชาติ กรมปศุสัตว์, 2541 : 1)

โคนมอีกชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นอันดับรองลงคือ โคนมพันธุ์เรดซินดิ (RED SINDHI) มี ถิ่นกำเนิดในเขตร้อนประเทศอินเดีย เป็นโคนมที่มีขนาดเล็ก ขนาดของพ้อโคนน้ำหนักประมาณ 600-

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับการตั้งชื่อโคมนั้น จะถูกตั้งโดยสมาชิกภายในครอบครัว ซึ่งจะตั้งแล้วแต่ความพอใจเป็นสำคัญ ชื่อโคมนั้นมีทั้งที่เป็น ชื่อวันเดือนปีเกิด ชื่อผลไม้ ชื่อดอกไม้ ชื่อสัตว์ ชื่อหนังสือ ชื่อตรา ชื่อของประเทศถิ่นกำเนิดโค ชื่อตามโชคดากบอกความเป็นมงคล ชื่อลักษณะดีของขนโค และชื่ออีกมากมายแล้วแต่จะตั้ง ตัวอย่างของชื่อดังกล่าว เช่น โคนมบ้านป่าตุงใจ เพชรภา มีจำนวน 16 ตัวและมีชื่อเรียกทุกตัว คือ คล้า โหม่ ดุ่ม สมบูรณ์ ค้อย รุ่ง สมใจ หนองคำ ทองแดง หอย หลอด ถิ่นจี่ สายบัว หรั่ง โคน คำ น้ำ ป่าตุงใจยังบอกอีกว่า โคนบางตัวเคยตั้งชื่อให้เพาะ ๆ แล้วแต่ต่อมาโคกลับไม่สบายล้มป่วยบ่อย หลังจากนั้นจึงตั้งแบบสั้น ๆ ง่าย ๆ ส่วนอีกครอบครัวหนึ่ง คือ ครอบครัวดงสมาน มีโคถึง 150 ตัว จึงไม่สามารถตั้งชื่อได้หมดทุกตัวเพราะจำไม่ได้ แต่ก็มีบางตัวที่ตั้งชื่อ เช่น นินวณ อิมศิริ พรพิชัย บุญชายาว คำกง นมนวณ นวลเหลือง คำงเล็ก คำงกลาง และคำงใหญ่

หมู่บ้านซำพริกมีปริมาณการเลี้ยงโคนมโคเฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 15-20 ตัว หากถูกแต่งงานออกเรือนไป ผู้เป็นพ่อแม่จะยกโคนมเป็นของขวัญแต่งงานประมาณ 2-3 ตัว ให้เป็นทุนเลี้ยงครอบครัวในระยะแรก หรือบางครอบครัวอาจจะแบ่งเป็นสัดส่วนเท่ากับจำนวนบุตร เช่น ครอบครัวชายสาวท ตะโน มีบุตร 3 คน มีโคนม 16 ตัว แบ่งโคให้คนที่ออกเรือนก่อนคนละ 5 ตัว ส่วนที่เหลืออีก 6 ตัว จะเป็นของลูกคนที่เลี้ยงดูพ่อแม่ รวมถึง ตัวบ้านที่อาศัยอยู่ด้วย แต่บางครอบครัวอย่างครอบครัวดงชาญ ปู่แก้ว จะแบ่งจำนวนโคนมให้ลูกที่ออกเรือนไม่มาก เพื่อฝึกให้ลูก ๆ เกิดความเอาใจใส่และความขยันขันแข็งในการเลี้ยงโค ลูกจะด้สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ลำบาก แล้วจะแบ่งมรดกให้อีกทีตอนที่คนเสียชีวิต เช่น โคนม ที่ดิน เงินทอง แต่ครอบครัวที่พ่อแม่แบ่งมรดกทั้งหมดตั้งแต่ตอนแยกเรือนแล้ว จะมาแบ่งมรดกอีกครั้งตอนพ่อแม่ตายไม่ได้

การเลือกชื่อโคนม

เมื่อชาวซำพริกตั้งใจที่จะเลี้ยงโคนมเพื่อเป็นอาชีพหลัก จุดประสงค์ในการเลี้ยงโคนมก็เพื่อต้องการนำนมจากแม่โคเพื่อนำไปขายให้ได้กำไร ดังนั้นควรมีการคัดเลือกโคนมที่จะนำมาเลี้ยงเพื่อให้ได้โคนมที่มีคุณภาพดี และโคนมที่ดีนั้น พิจารณาจาก

1. ไม่ว่าจะชื่อโคนมขนาดโคก็ตามควรดูที่พันธุ์ประวัติ ที่บอกถึงความสามารถของบรรพบุรุษโคนม เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายของโค เป็นต้น รวมถึงความเป็นมาของโคนมตัวนั้น ๆ พอสั่งเขป และเราควรทราบถึงประวัติการให้นม ที่จะบอกถึงปริมาณน้ำนมที่โคให้ในแต่ละวัน นอกจากนี้ถ้าเป็นโครีโคนม ควรจะเป็นแม่โคที่ให้ลูกตัวที่ 1-4 เพราะแม่โคจะไม่แก่เกินไป ถ้าเป็นแม่โคที่รีโคนมมาหลายเดือนแล้วก็ควรจะต้องตั้งท้องด้วย และถ้าเป็นโคสาวหรือโคนมแห้งก็ควรจะเป็น

แม่โคที่ตั้งท้องด้วย เพื่อเป็นการย่นระยะเวลา จะได้รับคนมเร็วขึ้น ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่จะต้องจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเราได้ข้อมูลเหล่านี้ เราก็สามารถนำมาประเมินในการเลือกซื้อโคนมตัวนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

2. ลักษณะรูปร่าง นอกจากจะดูที่พันธุ์ประวัติ และสถิติการให้นมแล้ว เราควรดูรูปร่างภายนอกประกอบด้วย ซึ่งดูได้จากรูปร่างลักษณะนั้นต้องได้สัดส่วนไม่อ้วนหรือผอมเกินไป มีรูปทรงเป็นเหลี่ยมเป็นมุม มีแวงตาแจ่มใส ขนเป็นมัน ขาดังตรง มีสุขภาพแข็งแรงดี และควรเป็นโคที่มีประวัติการให้นมดีพอใช้ รวมทั้งต้องปลอดจากโรคแท้งติดคอและวัณโรค เป็นต้น

3. ต้องดูที่ความจุของช่องท้อง เพราะเป็นส่วนที่บรรจุอาหาร ยิ่งโคสามารถกินอาหารได้มากเท่าใด อาหารนั้นก็จะถูกนำไปสร้างเปลี่ยนเป็นน้ำนมได้มากเท่านั้น

4. เต้านมต้องมีขนาดใหญ่ เพราะจะมีความจุมาก จะสัมพันธ์กับปริมาณของน้ำนมที่ผลิตได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว โคนมที่มีเต้านมใหญ่มักจะให้น้ำนมมาก (กรมปศุสัตว์, 2540 : 18)

ส่วนใหญ่แล้วหากชาวบ้านจับพริกต้องการที่จะหาซื้อโคนม ก็จะหาซื้อกันจากภายในเขตอำเภอวงกตเหล็ก เช่น ซื้อจากเพื่อนบ้านภายในหมู่บ้านเดียวกัน หาซื้อจากหมู่บ้านใกล้เคียง เป็นต้น โดยการซื้อนั้นจะซื้อตามกำลังทรัพย์ ตามโอกาส และตามเวลาที่เหมาะสมของครอบครัว ส่วนแม่โคที่ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นแม่โคพันธุ์ผสม

ขั้นตอนการเลี้ยงโคนม

การดำเนินชีวิตประจำวันทั้งหญิงและชายวัยกลางคนของชาวบ้านจับพริกนั้น วันทั้งวันเดือนทั้งเดือน หรือแม้กระทั่งตลอดทั้งปี พวกเขาจะไม่มีวันหยุดราชการเหมือนคนทั่วไป แม้แต่วันหยุดนักขัตฤกษ์ หรือวันสำคัญต่าง ๆ เหตุผลเพราะอาชีพการเลี้ยงโคนมไม่สามารถหยุดได้ ไม่ว่าจะมิสหาเหตุมาจากตัวโคที่ต้องกินอาหารทุกวัน และน้ำนมที่ต้องรีดทุกวันเช่นกัน เพราะหากไม่รีดน้ำนมแล้ว จะทำให้โคเป็นโรคเต้านมอักเสบ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อย ๆ กับผู้เลี้ยงโคในปัจจุบัน การประสบปัญหาการเกิดโรคเต้านมอักเสบ ซึ่งเป็นโรคที่ทำให้เกิดผลเสียต่อผลผลิตของน้ำนมที่ได้ เนื่องจากประมาณการให้นมของโคนั้นจะสัมพันธ์กับไขมันในนม (มนัส , 2537) ซึ่งเป็นเซลล์ที่กั้นสร้างน้ำนม แต่โคที่เป็นโรคเต้านมอักเสบ เชื้อโรคจะทำให้ไขมันในนมถูกทำลาย ดังนั้นความสามารถในการกั้นสร้างน้ำนมของโคจึงลดลง ความเสียหายที่เกิดจากโรคเต้านมอักเสบ ก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นสองเท่าของความสมบูรณ์พันธุ์ และความเสียหายของระบบสืบพันธุ์ 70 % รวมทั้งค่าตัวของโคจะลดลง 6 % (วารสารโคนม, 2538 : 61) จะเห็นได้ว่าน้ำนมโคจะมีปริมาณลดลงถ้าหากเกิดโรคนี้อีกทั้งยังต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าการรักษาโรค ค่าตัดแวต แพทย์ รวมทั้งค่านมที่ควรจะได้รับด้วย

ในแต่ละวันวิถีชีวิตของชาวซัพทริกมีดังนี้ พวกเขาจะต้องตื่นตั้งแต่เช้ามีคประมาณ ๓-4-5 เพื่อเรียกแม่โคจากคกรวมมาเข้าคกรีด โดยจะเรียกว่า “มา มา!” แล้วโคก็จะรู้หน้าที่เดินมาเข้าคกรีดเอง อานน้ำโคพร้อม ๆ กับให้อาหารโคไปด้วย อาหารที่ให้โคกินมีทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ อาหารข้นจะเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโปรตีนสูง โคตัวหนึ่งกินอาหารข้นประมาณวันละ 2-3 กิโลกรัม สำหรับอาหารหยาบนั้นได้ถูกผสมให้กินพร้อมกับอาหารข้นด้วย อาหารหยาบในหน้าฝนจะเป็นหญ้าขี้เหล็กที่ชาวบ้านปลูกเอง ส่วนในหน้าหนาวและหน้าแล้งหญ้าขี้เหล็กจะไม่แตกกอ อาหารหยาบจึงเปลี่ยนมาเป็นฟางข้าวและกากน้ำตาล ที่สามารถซื้อได้จากพ่อค้าที่นำมาขายถึงในหมู่บ้าน ชดเชยหญ้าขี้เหล็กในแต่ละปี

ประมาณ 6 โมงเช้า ชาวซัพทริกก็จะเริ่มรีดนมเป็นขั้นตอนต่อมา การรีดนมหมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะเอานมออกจากเต้านมของแม่โค น้ำนมส่วนมากจะถูกขับออกมา โดยการกระตุ้นทางระบบประสาทและฮอร์โมนพร้อม ๆ กับการรีด นั่นคือ การทำให้ภายในหัวนมเกิดมีแรงอัดคั้นจนทำให้หัวนมเปิดออก น้ำนมซึ่งอยู่ภายในจึงไหลออกได้ ซึ่งการรีดนมนั้นจะมีอยู่ 2 วิธี ได้แก่ การรีดนมด้วยมือ และการรีดนมด้วยเครื่อง โดยมีหลักที่ควรคำนึงถึงและถือปฏิบัติในการรีดนม คือ ควรรีดให้สะอาด ควรรีดให้เสร็จโดยเร็ว และควรรีดให้น้ำนมหมดเต้า (สถาบันพัฒนาฝึกอบรมและวิจัยโคนมแห่งชาติ กรมปศุสัตว์, 2541 : 16)

ในการรีดนมด้วยมือจะมีอุปกรณ์การรีด ได้แก่ ถังใส่น้ำยาฆ่าเชื้อโรค ถังใส่นม ถังรีดนมด้วยตรวจน้ำนม ผ้าเช็ดเต้านม โดยขั้นตอนในการรีดนมด้วยมือ กระทำได้โดยการใช้นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้บีบหรือรีดหัวนมตอนบนเพื่อเป็นการปิดทางนม เป็นการกั้นไม่ให้ น้ำนมในหัวนมหนีขึ้นไปอยู่ตอนบน ต่อมาก็ใช้นิ้วที่เหลือ (กลาง นาง ก้อย) ทำการบีบใต้น้ำนมตั้งแต่ตอนบนเรื่อยลงมาข้างล่าง จะทำให้ภายในหัวนมเกิดมีแรงอัด และน้ำนมจะถูกคั้นผ่านรูนมออกมา ขณะที่บีบช่องนี้ (หัวแม่มือ นิ้วชี้) ที่รีดหัวนมตอนบนออก น้ำนมซึ่งมีอยู่ในถุงพันนมข้างบนจะไหลลงมาส่วนล่าง เป็นการเติมให้แก่หัวนมอีก เป็นเช่นนี้ตลอดระยะเวลาประมาณ 8-10 นาทีที่รีดแม่โคหนึ่งตัว จนกระทั่งน้ำนมหมดทุกเต้า

ส่วนในการรีดนมด้วยเครื่อง จะเริ่มจากการเตรียมน้ำยาคลอรีนอย่างเจือจาง การเตรียมอุปกรณ์การรีด ซึ่งรวมถึงผู้ที่ทำการรีดและแม่โคให้เรียบร้อย การเตรียมการต่าง ๆ ควรจัดการให้สะอาดหรือฆ่าเชื้อก่อนด้วยน้ำยาคลอรีน ทำความสะอาดตัวโคและบริเวณคอกที่สกปรก ถ้างัดน้ำนมด้วยน้ำอุ่นหรือน้ำยาคลอรีน พร้อมกับนวดเช็ดเบา ๆ ก่อนลงมือรีดควรตรวจสอบความผิดปกติของน้ำนมหรือทำการรีดน้ำนมที่ค้างอยู่ในหัวนมทิ้งเสียก่อน ขณะลงมือรีดนมควรรีดให้เร็วที่สุด ไม่หยุดพักกะให้เสร็จภายใน 5-8 นาทีต่อแม่โคหนึ่งตัว และต้องรีดให้หมดทุกเต้า วิธีการของเครื่องรีดนมนี้คล้ายกับการสูดนมของลูกโค ที่ใช้ลิ้นโอบรัดเต้านมแม่โค ทำให้เกิดสูญญากาศภายในโถงปากและเมื่อถูกโคดูด น้ำนมก็จะไหลออกมา

ในการรีดด้วยเครื่องรีดนมจะสะดวกและรวดเร็วกว่าการรีดด้วยมือ การรีดนมด้วยเครื่องเหมาะสำหรับครอบครัวที่มีโคนมมากกว่า 10 ตัวขึ้นไป หากมีน้อยกว่านี้จะเป็นการลงทุนที่สูงเกินไป เนื่องจากเครื่องรีดนมมีราคาแพง เครื่องรีดขนาดเล็กเหมาะสำหรับครอบครัวที่มีโคนมไม่เกิน 20 ตัว ราคาประมาณ 28,000 บาท หากเป็นอีห้อดี ๆ เช่น อีห้อแซค จะมีราคาถึง 40,000-50,000 บาทที่เคี้ยว เพราะเป็นของนำเข้าจากต่างประเทศ แต่ถ้าครอบครัวใดมีเงินไม่มาก แต่มีโคนม เช่น ครอบครัวชายปาน มีโคนม 16 ตัว มีเครื่องรีดนม 1 เครื่อง เป็นเครื่องนมมือสอง ราคา 10,000 บาท โดยฝากเพื่อนบ้านคือ นายสุ่ย ไปซื้อมาให้จากจังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อรีดนมเสร็จประมาณ 7.30 น. ก็จะวางถังใส่นมไว้บริเวณริมถนนหน้าบ้านของคน เพื่อรอให้รถส่งนมนำไปส่งสหกรณ์ แล้วก็มาช่วยกันโกยมูลโคที่โคถ่ายไว้ตลอดทั้งคืน และล้างคอกหลังจากรับประทานข้าวเช้าเสร็จประมาณ 9 โมงเช้า พ่อแม่หรือลูกชายที่ใดแล้วจะไปตัดหญ้าขนเพื่อนำมาให้โคกิน ส่วนดาชายก็จะอยู่บ้านทำความสะอาดคอกโค คากมูลโคและเตรียมอาหารกลางวัน เวลาประมาณ 12.00 น.เที่ยงคนที่ไปตัดหญ้าก็จะมารับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อนจนถึงเวลาประมาณ 14.00 น. ก็เริ่มทำความสะอาดคอก ให้อาหาร เตรียมอุปกรณ์รีดนมรอบบ่าย รีดเสร็จก็นำถังนมไปวางไว้หน้าบ้านที่เดิม แล้วก็ไปตัดหญ้าอีก ส่วนดาชายจะโกยมูลโค ทำความสะอาดคอก และเตรียมอาหารเย็น มารับประทานอาหารเย็นพร้อมกันเวลาประมาณ 19.00 น. ดูโทรทัศน์ และเข้านอนประมาณ 3-4 ทุ่ม ซึ่งเป็นเวลาที่ไม่คึกคัก และพร้อมที่จะตื่นมาในเช้ามีคของวันถัดไปโดยไม่อ่อนเพลีย ซึ่งโดยมากชีวิตประจำวันของชาวบ้านชัมพริกแต่ละครอบครัวจะมีพฤติกรรมเช่นนี้

การแบ่งแรงงานในการเลี้ยงโคนม

ในการเลี้ยงโคนมให้ประสบผลสำเร็จนั้น นอกจากจะต้องมีการเอาใจใส่ที่ดีและความอดทนเป็นสำคัญแล้ว ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านแรงงานของสมาชิกภายในครอบครัวอีกด้วย จึงจะทำให้การทำฟาร์มโคนมสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยดี ซึ่งสามารถแบ่งหน้าที่หลัก ๆ ในการเลี้ยงโคนมได้ 3 หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่รีดนม
2. หน้าที่หาอาหารมาให้โคกิน
3. หน้าที่ดูแลโคนม

สำหรับหน้าที่รีดนมนี้จำเป็นต้องใช้ทักษะกำลังและแรงงานมาก ในการรีดและการยกถังนม หน้าที่นี้จึงเป็นของพ่อแม่ แต่ก็ไม่เสมอไป เช่น ครอบครัวชายปาน รีดนมด้วยเครื่อง ครอบครัว

ครัวนี้มีเพียงชายป่าน ลูกชาย และลูกสาว แต่ลูกสาวไม่ยอมเลี้ยงโคช่วยหันไปทำกับข้าวขายหน้าบ้าน จึงเหลือเพียงลูกชายที่ช่วยเลี้ยงและเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว และครอบครัวของ น.ส. รุ่งถาวรดี รัตนมคั่วมือ ครอบครัวนี้ประกอบไปด้วย พ่อแม่ที่อายุมากแล้วและลูกสาว ลูกสาวจึงถือเป็นกำลังหลักของครอบครัว โดยเฉพาะการรีดคั่วมือต้องใช้ช่วงข้อมือและหัวไหล่ในการคึงน้ำนมให้ไหลลงมาอย่างถูกวิธี เพราะถ้ารีค้านนมไม่ถูกวิธีและไม่หมดเต้านแล้ว จะทำให้โคเป็นโรคเต้านนมอักเสบ ก่อให้เกิดปัญหาชุกชากตามมาอีก หากบ้านใครรีคั่วมือเครื่อง ทุกคนในบ้านก็พอจะช่วยเหลือกันได้มากขึ้น แต่ผู้เป็นพ่อแม่มักจะดูแลและทำหน้าที่นี้ด้วยตนเองมากกว่า ส่วนตาชายและลูก ๆ ก็สามารถช่วยในชั้นตอนที่ไม่ว่างมากนัก เช่น อาบน้ำโคก่อนรีค ให้อาหารโค เป็นต้น

เมื่อรีคนมช่วงเช้าเสร็จแล้ว พ่อแม่หรือผู้ที่เป็นกำลังหลักของครอบครัวก็จะเตรียมตัวไปเกี่ยวหญ้าขน เพื่อนำมาเป็นอาหารหยาบให้โคกินในช่วงบ่าย โดยหญ้าขนนั้นจะได้อาหารจากแปลงหญ้าของตนเองซึ่งอยู่ไม่ไกลจากตัวบ้านมากนัก เช่น นางบัวภา มีแปลงหญ้าอยู่ 20 ไร่ อยู่ไกลออกจากบ้านเพียง 2 กิโลเมตร แต่ที่ดินเป็นของราชพัสดุหรือของหลวงนั่นเอง รวมทั้งบ้านที่อยู่อาศัยนี้ด้วย สำหรับอาหารชั้นนั้นจะให้เฉพาะช่วงก่อนรีคนมเท่านั้น วันหนึ่งจะให้อาหารชั้น 2 มื้อ คือช่วงเช้าและช่วงบ่าย อาหารชั้นมีจำหน่ายทั้งที่ร้านสหกรณ์โคนมหมวกเหล็ก และร้านสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก มิตรภาพ. ราคาจะแตกต่างกันไปตามน้ำหนักและโปรตีนของสารอาหาร ซึ่งการให้อาหารชั้นจะมี 2 แบบ คือ อาหารชั้นที่เป็นเม็ดราคาประมาณ 5.50 บาทต่อกิโลกรัม และอาหารชั้นที่นำมาผสมเองราคาประมาณ 4.50 บาทต่อกิโลกรัม

ช่วงกลางวันขณะที่ผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้ที่เป็นกำลังหลักของครอบครัวออกไปตัดหญ้าขน ฝ่ายตาชายวัยสูงอายุจะดูแลโคนมโดยให้อาหารหยาบด้วยการโยนหญ้าขนให้โคกิน รวมทั้งโกษมูลโคออกจากคอก แล้วนำไปตากแห้งที่ลานโล่งในบริเวณบ้าน ขณะที่ตากมูลโคใหม่นั้นก็จะเขี่ยพลิกกลับมูลโคเก่าด้วย หากแดดดีหรือในหน้าร้อนจะตากมูลโคเพียงวันหรือสองวันก็แห้งสนิท สามารถนำมากองไว้หรือบรรจุถุงปุ๋ยรอให้ชาวสวนส้มแถวจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดปทุมธานี คดอง 7 คดอง 8 มารับซื้อ ช่วงบ่ายก็รีคนมรอบสองอีก เสร็จแล้วก็ไปตัดหญ้าขนเพื่อให้อาหารโคกินช่วงเย็นจนถึงเช้าวันรุ่งขึ้น

หน้าที่ของลูก ๆ นั้นจะเป็นผู้ช่วยของทุกคนในครอบครัว ทั้งพ่อแม่และตาชาย ขณะที่พ่อแม่รีคนม ลูกที่อยู่ในวัยรุ่นก็จะได้รับการฝึกหัดให้รีคนมโคตัวที่เชื่องและปล่อกนมง่าย เพราะไม่ต้องใช้กำลังในการคึงเต้านนมมาก เหมาะสมกับแรงงานวัยนี้ และถ้าเป็นวันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุด ลูกคนโตอาจต้องออกไปช่วยพ่อแม่ตัดหญ้าด้วย แต่ไม่บ่อยนักเพียงแค่นี้ก็ถูกวิธีจัดการคัดและสถานที่คัดหญ้าเท่านั้น สำหรับลูกคนรอง ๆ อาจช่วยตาชายโกษมูลโคออกจากคอก รวมทั้งนำออกมาตากแดดและช่วยเขี่ยพลิกมูลโคเก่าด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวของชาวบ้านซำพริกจะมีหน้าที่ของตนเอง ในการเลี้ยงโคนมจะต้องอาศัยแรงงานเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เนื่องจากหน้าที่ทั้งหมดนั้นมีความ

สัมพันธ์กัน หากขาดผู้ปฏิบัติงานชั้นคอนโคไป คนที่เหลือก็ต้องทำงานหนักขึ้น การเลี้ยงโคนมก็ไม่สามารถดำเนินไปด้วยดี หน้าที่ทั้งหมดนี้ได้ถูกจัดแบ่งตามความเหมาะสมทั้งด้านแรงงานและวิชาฝึกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

แหล่งอาหารของโคนม

โคเป็นสัตว์กระเพาะรวม กระเพาะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ความสมบูรณ์ของสัตว์และการเจริญเติบโตจะเป็นไปได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับอาหารเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในระยะแรกของช่วงอันตรายสำหรับชีวิตของลูกโค หมายถึงช่วงอายุ 4 เดือนแรก ซึ่งระยะดังกล่าว ลูกโคยังไม่มีความสามารถในการย่อยหญ้าได้ดี ดังนั้นความต้องการด้านอาหารของลูกโคในวัยนี้ก็ย่อมจะเหมือนกับสัตว์กระเพาะเดี่ยวทั่วไป ต่อเมื่ออายุเกิน 4 เดือนไปแล้วจึงมีความสามารถในการย่อยหญ้าได้ดีขึ้น ดังนั้นเรื่องอาหารจึงมีปัญหาน้อยลง เมื่อการย่อยดีขึ้น หมายถึงกระเพาะที่ 1 หรือส่วนแรกสามารถหมักอาหารได้ เช่น หมักหญ้าและอื่น ๆ ในขณะที่เคี้ยวกันกระเพาะสุดท้ายหรือส่วนที่ 4 เป็นกระเพาะจริงซึ่งมีความสามารถในการย่อยอาหารได้เหมือนสัตว์กระเพาะเดี่ยวอื่น ๆ ก็เริ่มทำงานอย่างจริงจังและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามขนาดและอายุของสัตว์

ตามธรรมชาติของโคนม จะเป็นสัตว์ที่กินหญ้า แต่ที่โคสามารถให้นมได้ปริมาณมากนั้น จะให้โคกินเฉพาะหญ้าก็ไม่เพียงพอที่จะเอาไปใช้ในการสร้างน้ำนม ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องใช้อาหารที่มีเนื้อชิ้นกว่าเข้ามาแทนหญ้าบางส่วน ดังนั้นอาหารที่ใช้เลี้ยงโคนมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อาหารข้นและอาหารหยาบ ดังนี้

1. อาหารหยาบ หมายถึงอาหารสัตว์พวกหญ้าประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน ส่วนมาก ได้แก่ หญ้าสด หญ้าแห้ง และหญ้าหมักทุกชนิด นอกจากนี้ยังมีพืชอื่น ๆ เช่น ต้นถั่วชนิดต่าง ๆ ฟางข้าว ตลอดจนเศษคั้นพืชบางชนิดที่เป็นประโยชน์และโคสามารถกินได้โดยไม่เป็นอันตราย ดังนั้นในปัจจุบันผู้ที่ริเริ่มจะเลี้ยงโค หรือผู้ที่ดำเนินกิจการเลี้ยงโคเป็นอาชีพอยู่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหาแหล่งอาหารให้แก่โค หรือจัดทำแปลงหญ้านั้นเอง ซึ่งในแทบทุกภาคของประเทศเรา หญ้าชนิดที่จะแนะนำต่อไปนี้นับว่าเป็นที่นิยมปลูกของเกษตรกรและขึ้นได้ดี พันธุ์หญ้าดังกล่าว มีดังนี้

- หญ้าขน เป็นหญ้าที่ชาวบ้านจับพริกปลูกกันมากที่สุด ถึงประมาณร้อยละ 96 เดี่ยวหญ้าขนจะชอบดินร่วนหรือดินร่วนเหนียวหรือบริเวณที่น้ำขังอยู่ชุ่มชื้น แต่ก็ทนแ้งได้ไม่ตี ขยายพันธุ์ด้วยลำต้นที่ค่อนข้างแก่และมีข้อติดอยู่ด้วย โคนวิธีหว่านหรือปักจิมลงในดิน หลังจากทีปลูกครั้งแรก 2 เดือน ควรตัดเคี้ยวครั้งหนึ่งก่อน ต่อไปจึงตัดทุก ๆ 45-50 วัน

- หญ้ากินนี ปลูกได้ในดินแทบทุกชนิด แต่ชอบดินร่วนหรือดินร่วนเหนียว ทนแล้ง และทนการเหยียบย่ำได้ดีพอสมควร ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดหรือแยกกอ ควรตัดให้สัตว์กินหลังจากปลูกแล้วได้ 45-50 วัน และตัดครั้งต่อไปทุก ๆ 40 วัน

- หญ้าเนเปียร์ ชอบขึ้นในที่ชื้นขยายพันธุ์ได้เร็วแต่ก็สามารถขึ้นได้ในดินทุกชนิด ทนแล้งได้ ขยายพันธุ์โดยใช้ท่อนพันธุ์ที่มีข้อติดประมาณ 2-3 ข้อ โคนปักหรือจิ้มเอนลงในดินให้ปลายข้างหนึ่งโผล่พ้นดิน หลังจากปลูกแล้วประมาณ 60 วัน ก็ตัดให้สัตว์กินได้และตัดครั้งต่อไปทุก 30-35 วัน

นอกจากนี้ยังมีหญ้าชนิดอื่น ๆ อีก เช่น หญ้าจิกแฉก หญ้าไร้ด หญ้าเสม็ด หญ้ารูจี หญ้าคองโค เป็นดิน และพวกถั่วต่าง ๆ เช่น ถั่วเซนโตรจิม่า (ถั่วถาย) ถั่วเซอราโตร เป็นดิน (สถาบันพัฒนาฝึกอบรมและวิจัยโคนมแห่งชาติ กรมปศุสัตว์, 2541 : 20-22)

สำหรับในฤดูฝน หรือในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำดี ถ้าหากมีหญ้าสดมากพอ เราอาจตัดเก็บไว้เพื่อทำหญ้าแห้งได้ หรืออาจถนอมอาหารโคโดยวิธีการหมักหญ้าทำหญ้าหมัก เพื่อเก็บไว้ให้โคได้กินในฤดูแล้งต่อไป

2. อาหารข้น อาหารข้นที่ใช้เลี้ยงโคอยู่ในปัจจุบันทั่วไป ก็คืออาหารผสมที่ผสมขึ้นเป็นอัตราส่วนต่าง ๆ เพื่อใช้เลี้ยงโคตามขนาดและอายุต่าง ๆ โดยประกอบไปด้วยวัตถุดิบอาหารสัตว์หลายชนิด อาทิ รำ ปลายข้าว ข้าวโพด กากมะพร้าว กากถั่วเหลือง กากมันสำปะหลัง เมล็ดฝ้าย ปลาป่น กระดุกป่น เกือบป่น รวมทั้งวิตามิน และหัวอาหารที่บรรจุถุงจำหน่ายในท้องตลาดโดยทั่วไป หรือเกษตรกรบางรายอาจใช้หัวอาหารมาผสมกับวัตถุดิบอาหารสัตว์ชนิดอื่น ๆ เช่น รำ หรือปลายข้าว ก็ได้ แต่ที่สำคัญก็คืออาหารข้นสำหรับโคไม่จำเป็นจะต้องมีคุณภาพดีและราคาสูงเสมอไป ทั้งนี้เพราะโคสามารถที่จะเปลี่ยนอาหารที่มีคุณภาพปานกลางให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายได้ดี โดยอาศัยการหมักของจุลินทรีย์ในกระเพาะของมันเองได้

โดยทั่วไปแล้วอาหารขั้่นนั้นมีความจำเป็นมากสำหรับโคในวัยอ่อน (ตั้งแต่ 2 สัปดาห์ถึงหย่านม) และแม่โคขณะให้นม ทั้งนี้เพราะโคส่วนใหญ่กินอาหารเข้าไปก็เพื่อการอุดรุด หมายถึงการดำรงชีพเพื่อการเจริญเติบโตหรือการสร้างความอบอุ่น และเพื่อการสร้างหรือผลิตน้ำนม หากว่าหญ้าที่โคกินเข้าไปมีคุณภาพดี โค่อมจะได้รับความค่าทางอาหารจากหญ้านั้น ๆ ในปริมาณมากแต่ถ้าหากว่าเมื่อโคได้กินหญ้า ถึงแม้ว่าโคได้กินจนเต็มกระเพาะแล้วก็ตามแต่ถ้าได้รับหญ้าที่มีคุณภาพต่ำหรือคุณค่าทางอาหารต่ำ ก็จะทำให้โคได้รับประโยชน์จากหญ้านั้น ๆ ได้น้อย คุณค่าทางอาหารจากหญ้างดงกล่าวยังไม่เพียงพอกับการนำไปใช้สร้างน้ำนมอีกจำนวนหนึ่งด้วย ดังนั้นผู้เลี้ยงจึงจำเป็นต้องรู้ถึงสภาวะที่จำเป็นดังกล่าว จึงควรพิจารณาให้อาหารขั้่นกับโคในบางครั้งหรือเพิ่มให้ในบางโอกาส เพื่อให้โคได้รับความค่าทางอาหารเพิ่มขึ้นบ้าง เช่น อาจให้อาหารขั้่นช่วยในระยะที่

หญ้ามีคุณภาพต่ำ หรือในฤดูแล้ง โคให้พร้อม ๆ กับการให้หญ้าในเวลาปกติเพื่อสัตว์จะได้นำไปสร้างผลผลิตได้อย่างพอเพียง โดยเฉพาะโครีคนมที่ให้นมมาก ต้องให้อาหารชั้นเสริมด้วย (กรมปศุสัตว์, 2540 : 24-25) ดังตารางตัวอย่างสูตรอาหารชั้น ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างแสดงสูตรอาหารชั้นสำหรับลูกโค

วัตถุดิบอาหารสัตว์	จำนวน (กิโลกรัม)
1. รำ	34
2. ปลาช่อน (หรือข้าวโพด)	40
3. กากถั่วเหลือง	14
4. ปลาป่น	10
5. แร่ธาตุ	1
6. เกลือป่น	1
7. วิตามิน เอ บี ซี อี ให้ใช้ปริมาณตามคำแนะนำของผู้ผลิต	

ตารางที่ 5 ตัวอย่างแสดงสูตรอาหารชั้นสำหรับโคหลังหย่านจนถึงผสมพันธุ์ได้

วัตถุดิบอาหารสัตว์	สูตร 1	สูตร 2
	จำนวน (กิโลกรัม)	จำนวน (กิโลกรัม)
1. รำ	35	40
2. หรือข้าวโพด	40	27
3. กากถั่วเหลือง	10	8
4. กากมะพร้าว	10	10
5. แร่ธาตุ	2	2
6. เกลือป่น	1	1
7. กระดูกป่น	2	2
8. กระจกิน	-	10

ตารางที่ 6 ตัวอย่างแสดงสูตรอาหารชั้นสำหรับโคนม

วัตถุดิบอาหารสัตว์	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
	จำนวน (กิโลกรัม)	จำนวน (กิโลกรัม)	จำนวน (กิโลกรัม)
1. รำ	40	37	40
2. ปลาช่อน	25	35	-
3. กากถั่วเหลือง	20	7.5	-
4. กากมะพร้าว	10	10	-
5. แร่ธาตุ	2	2	-
6. กระดูกป่น	2	2	-
7. เกลือป่น	1	1	-
8. ยูเรีย	-	1.5	-
9. กากน้ำตาล	-	4	-
10. หัวอาหาร	-	-	30
11. ข้าวโพค	-	-	30

ที่มา : สถาบันพัฒนาฝึกอบรมและวิจัยโคนมแห่งชาติ กรมปศุสัตว์ ปี พ.ศ. 2541

ทั้งอาหารหยาบและอาหารชั้นดังกล่าวตามปกติก็มีส่วนประกอบของแร่ธาตุ และวิตามินหลายชนิดอยู่บ้างแล้ว แต่บางชนิดอาจมีส่วนหรืออาจถูกทำลายไปโดยวิธีต่าง ๆ ก่อนที่จะนำมาให้สัตว์กิน ในทางปฏิบัติผู้เลี้ยงจึงควรหาแร่ธาตุให้โคได้กินเสริมไปอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้พอกับความต้องการของร่างกายสัตว์

ในการให้อาหารโคนมที่บ้านซับทริกนี้ ก็มีการให้อาหารโคทั้งอาหารหยาบและอาหารชั้นเช่นกัน โดยอาหารหยาบนั้นชาวบ้านนิยมปลูกหญ้าขึ้น เนื่องจากเกื้อค่าใช้จ่ายไม่มาก ปลูกง่าย ใตไว และเหมาะกับภูมิอากาศและภูมิประเทศ โดยเมล็ดหญ้าขึ้นนี้ชาวบ้านจะไปซื้อมาจากสหกรณ์ที่คนเป็นสมาชิกอยู่ ราคาประมาณ 60 บาทต่อกิโลกรัม จะปลูกกันในช่วงหน้าฝน

วิธีการปลูกหญ้าขึ้นของชาวบ้านซับทริกจะเริ่มจาก ขั้นตอนการเตรียมหน้าดิน โดยชาวบ้านจะไปจ้างรถไถมาไถและพรวนแปลงหญ้า หากบ้านมีฐานะก็จะมีรถไถเป็นของตนเอง และได้รับจ้างให้กับบ้านที่ไม่มีรถไถด้วย ค่าจ้างประมาณ 280 บาทต่อไร่ หลังจากไถพรวนดินแล้วก็นำมูลโค

มาใส่ไว้หน้าคืนให้ทั่วแปลง แล้วจึงหว่านเมล็ดหญ้าชน โคขมาตราฐานของทาง อ.ส.ค.ที่กำหนด คือ ให้หว่านเมล็ดหญ้างประมาณ 3 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านมักจะหว่านเมล็ดประมาณ 5 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ เนื่องจากชาวบ้านต้องการความแน่นหนาในการเกิดหญ้า และต้องการให้มีหญ้าจำนวนมากพอให้โคกิน เพราะชาวบ้านจะมีเนื้อที่ในการปลูกหญ้ากันไม่มากนัก หากมีฝนตกตลอดเพียง 45 วัน ไม่ต้องรดน้ำก็สามารถตัดหญ้ามาให้โคกินได้แล้ว ในอดีตนอกจากให้โคกินหญ้างแล้ว ก็ยังมีข้าวโพดอีก แต่ที่ต้องเลิกปลูกข้าวโพดไปเพราะเวลาปลูกข้าวโพดอยู่กับหญ้างแล้ว ข้าวโพดโตใช้เวลา 3 เดือน ข้าวโพดจึงโตไม่พร้อมกับหญ้าง เวลาตัดข้าวโพดก็จะทำให้ไปทำลายหญ้าง เนื่องจากจะต้องตัดข้าวโพดก่อนหญ้าง อีกทั้งต้นข้าวโพดจะมีขนาดใหญ่ หนา และแข็งกว่าหญ้าง เวลาตัดจึงยากกว่า ข้าวโพดเมื่อตัดแล้วก็ต้องเริ่มปลูกใหม่ โดยเริ่มจากการถากถุ่น (การถางหญ้าง) เพื่อปรับพื้นที่เตรียมปลูกข้าวโพด โดยการไถเมล็ดข้าวโพดใหม่ ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากกว่า รวมทั้งจะต้องปลูกในพื้นที่จำนวนมาก ๆ ถึงจะพอให้โคกิน ปัจจุบันชาวบ้านจึงเลิกปลูกข้าวโพดหันมาปลูกเฉพาะหญ้างอย่างเดียว อีกทั้งหากเราหมั่นคอยบำรุงหญ้างชนิด ๆ หญ้างจะสามารถอยู่ได้ถึง 10 ปีทีเดียว เพราะถึงแม้เราจะตัดหญ้างไปแล้ว พอหน้าฝนครั้งต่อไปหญ้างก็จะเกิดขึ้นมาอีกวนอยู่เช่นนี้เรื่อย ๆ ในวันหนึ่งโคจะกินหญ้างจนตลอดทั้งวัน ชาวบ้านจึงต้องไปตัดหญ้าง 2 ครั้ง คือ ช่วงเช้าและช่วงบ่ายหลังรีดนม มาให้โคได้กินหญ้างสด ๆ จึงจะมีคุณค่ามาก

ส่วนในฤดูหนาวและฤดูแล้ง ชาวชัยพริกจะไม่มีต้นหญ้างมาให้โคกิน เพราะในฤดูดังกล่าว ต้นหญ้างจะไม่แทงยอดหรือแตกใบอ่อนจะออกเฉพาะดอก ทำให้ถ้าต้นไม่ค่อขโต ดังนั้นชาวชัยพริกจึงต้องหาพืชอื่นทดแทน เช่น ฟางข้าว กากน้ำตาล เป็นต้น มาให้โคกินทดแทนและจะต้องให้โคกินอย่างเพียงพอด้วย มิฉะนั้นแล้วโคจะร้องก้อให้เกิดความรำคาญกับเจ้าของและเพื่อนบ้านเป็นอย่างมาก และอีกเหตุผลที่สำคัญ ก็คือ หากโคกินไม่อิ่มปริมาณน้ำนมที่โคให้จะลดน้อยลง จนอาจก่อให้เกิดภาวะขาดทุนได้ ชาวบ้านจะหาซื้อฟางข้าวได้จากพ่อค้า ซึ่งจะนำมาขายถึงหมู่บ้านในหน้าแล้งเป็นประจำ ในราคาฟ่อนละ 18 บาทต่อน้ำหนัก 15 กิโลกรัม ส่วนกากน้ำตาลราคา 2 บาทต่อ กิโลกรัม เวลาจะนำให้โคกินก็เพียงแต่นำกากน้ำตาลมาผสมกับน้ำ แล้วนำไปราดบนฟางข้าวที่วางไว้บนรางเพื่อให้โคกิน ในหนึ่งวันโคนมจะกินฟางข้าวประมาณ 2 ฟ่อน หรือ 30 กิโลกรัม ใช้กากน้ำตาลประมาณ 4 กิโลกรัมต่อ 1 วัน

หากนำเฉพาะฟางกับกากน้ำตาลให้โคกิน แม้ว่าจะอิ่มแต่ปริมาณน้ำนมที่โคให้ก็ยังมีน้อย น้ำนมโคจะมีราคาดีได้ต้องมีปริมาณไขมันในน้ำนมสูง น้ำนมจะขึ้น ขณะที่หากโคกินเฉพาะพืชสดหรือหญ้าง น้ำนมที่ให้ก็จะต่ำกว่า และปริมาณไขมันในน้ำนมจะต่ำลงเพราะได้น้ำจากพืชสดนั่นเอง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องเสริมอาหารขึ้นให้โคกินด้วย เพื่อให้โคนมผลิตน้ำนมในปริมาณมาก และมีคุณค่า โดยอาหารขึ้นนี้ชาวบ้านชัยพริกสามารถหาซื้อได้จากสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เพราะจะได้ในราคาที่ถูกลง และเงินปันผลค่าอาหารในปลายปี

จากที่กล่าวมาแล้วว่า อาหารชั้นจะมีจำหน่าย 2 แบบ คืออาหารชั้นแบบที่เป็นเม็ด ราคา 5.50 บาทต่อ 1 กิโลกรัม ซึ่งจะมีจำหน่ายเป็นถุง ๆ ละ 30 กิโลกรัม ราคา 165 บาท ในหนึ่งวันโคจะกินอาหารประมาณ 3 กิโลกรัมต่อตัว ส่วนอาหารชั้นอีกแบบ คืออาหารชั้นที่จะต้องผสมเอง คิรราคาได้ประมาณ 4.50 บาทต่อ 1 กิโลกรัม โดยอาหารชั้นทั้ง 2 แบบนั้นจะมีอยู่ภายใต้สูตรดังนี้

1. อาหารโคระยะให้นมและอุมท้อง สูตรโปรตีน 14 % ราคา 130 บาท
2. อาหารสำหรับโคระยะให้นมและอุมท้อง สูตรโปรตีน 16 % ราคา 130 บาท
3. อาหารสำหรับระยะให้นมและอุมท้อง สูตรโปรตีน 20 % ราคา 135 บาท
4. อาหารผลสูตรโปรตีน 12 % ราคา 110 บาท

แต่สำหรับบางครอบครัว เช่น ครอบครัวชายปาน สมชกฤ อายุ 64 ปี มีบุตร 7 คน แต่คนที่ช่วยเหลือโคนมจะมีเพียงลูกชายคนโตเท่านั้น ครอบครัวชายปานมีโคจำนวน 16 ตัว ทั้งอาหารชั้นจากสหกรณ์โคนมบวกเหล็กที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ โดยสั่งอาหารชั้นแบบนำมาผสมเองและมีสูตรดังนี้

- ข้าวโพด	2 กระสอบ
- ถั่วเหลือง	2 กระสอบ
- ถั่วเขียว	3 กระสอบ
- มัน	12 กระสอบ
- รำละเอียด	2 กระสอบ
- รำสาลี	18 กระสอบ
- ข้าวมอส	15 กระสอบ
- อาหารเม็ด	6 กระสอบ

วิธีทำก็ไม่ยาก เพียงแต่นำทั้งหมดมาผสมกันแล้วให้โคกินก่อนรีดนม ซึ่งชายปานบอกว่า จะเป็นการเพิ่มโปรตีนให้แก่โคนม ทำให้ปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้น และเป็นการลดต้นทุนอีกทางหนึ่ง โดยแต่ละครอบครัวก็จะมีสูตรการเพิ่มโปรตีนหรือใช้สารอาหารที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ใครจะคิดสูตรโคขึ้นมา แต่ที่สำคัญจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อโคนม

ผลผลิตที่ได้จากโคนม

ผลผลิตหลักของโคนมที่ชาวชัยพรักต้องการมากที่สุด ก็คือน้ำนมดิบ การที่จะได้น้ำนมดิบที่มีคุณภาพและปริมาณนั้น จะสัมพันธ์กับการให้อาหารเป็นหลัก ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น น้ำนม

คินที่ชาวซัพพริกได้ทั้งหมด จะนำมาขายให้แก่สหกรณ์โคนมมวกเหล็ก หรือสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก มีครกาท ซึ่งราคาจะอยู่ในประมาณ 8-12 บาทต่อกิโลกรัม โดยสหกรณ์ที่มีราคาแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานของเปอร์เซ็นต์มันเนชในน้ำมันดิบ กำหนดไว้ 3.5 % หากเพิ่มจาก 3.5 % ทุก ๆ 0.1 % จะเพิ่มราคาให้ 3 สตางค์ต่อกิโลกรัม และทุกเปอร์เซ็นต์ จะลดราคา 1 สตางค์ต่อกิโลกรัม เช่นกัน

2. มาตรฐานความเข้มข้นของน้ำมันดิบ กำหนดไว้ 1.027 (ความถ่วงจำเพาะ) ทุก 0.001 ที่ลดลงจาก 1.027 จะลดราคาลง 2 สตางค์ต่อกิโลกรัม

3. ความสะอาด	เกรด 1 สะอาดที่สุด	เพิ่มให้ 34 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 2 สะอาดมาก	เพิ่มให้ 15 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 3 สะอาด	เพิ่มให้ 0 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 4 พอใช้	ลดลง 15 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 5 ไม่สะอาด	ลดลง 50 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 6 สกปรก	หักราคาน้ำมันดิบของราคาทั้งหมด (นำน้ำมันส่งคืนเจ้าของ)

4. จุลินทรีย์ในน้ำมัน	เกรด 1 น้ำมันดิบมีจุลินทรีย์น้อยที่สุด	เพิ่มให้ 35 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 2 น้ำมันดิบมีจุลินทรีย์น้อย	เพิ่มให้ 25 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 3 น้ำมันดิบมีจุลินทรีย์มาก	ลดลง 5 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 4 น้ำมันดิบมีจุลินทรีย์มาก	ลดลง 15 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 5 น้ำมันดิบมีจุลินทรีย์มาก	ลดลง 25 สตางค์ต่อกิโลกรัม
	เกรด 6 น้ำมันดิบมีจุลินทรีย์มากที่สุด	ลดลง 50 สตางค์ต่อกิโลกรัม

5. คะแนนคอก สำหรับผู้ที่มีระบบการจัดการโรงเรือนที่ถูกต้อง ทางสหกรณ์จะมีการเพิ่มราคาน้ำมันดิบให้ตั้งแต่ 1-15 สตางค์ต่อกิโลกรัม (สหกรณ์โคนมมวกเหล็ก จำกัด, 2541)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง การคิดราคาน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมมวกเหล็กให้กับครอบครัวของชายป่าน สมณฑล

ตารางที่ 7 แสดงมูลค่าราคาเพิ่มคุณภาพน้ำนมดิบ และมูลค่าราคาเพิ่มตามสภาพสถานที่
ประจำวันวันที่ 1 - 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2542

เบอร์สมาชิก	ไขมัน	ราคาเพิ่ม	เกรด	ราคาเพิ่ม	ความสะอาด สถานที่	มูลค่าราคา เพิ่ม
256	4.70	0.28	1	0.15	0.15	0.58

ที่มา : ครอบครัวชายป่าน

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่า มูลค่าราคาเพิ่มเท่ากับ 0.58 บาท เพราะฉะนั้น ในงวดวันที่ 1-10 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 นี้ ทางสหกรณ์โคนมมวกเหล็กได้คิดค่าน้ำนมดิบให้กับครอบครัวชายป่าน เป็นจำนวน 11.58 บาท ต่อกิโลกรัม

นอกจากรายได้จากค่าน้ำนมดิบแล้ว ผลผลิตที่เป็นรายได้รองลงมา คือ ตัวโค ทั้งแม่โคและลูกโค เหตุผลที่ชายแม่โคนั้น ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับปริมาณน้ำนมที่แม่โคให้น้อยเกินไป ไม่สมดุลกับค่าอาหารที่กินในแต่ละวัน เช่น แม่โคให้ปริมาณน้ำนมเพียงวันละ 2-3 กิโลกรัม น้ำนมดิบราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 10 บาท แม่โคตัวนั้นจะทำรายได้เป็นจำนวน 30 บาทต่อวัน ขณะที่แม่โคกินฟางข้าววันละ 2 มัด ๆ ละ 18 บาท เท่ากับ 36 บาท กากน้ำตาลอีกวันละ 4 กิโลกรัม ราคา 8 บาท รวมเป็น 44 บาท และยังไม่รวมค่าอาหารข้นและแรงงานในการเลี้ยงดู ซึ่งคำนวณอย่างคร่าว ๆ แล้วไม่คุ้มกับเงินที่ลงทุนอย่างมาก ด้วยเหตุผลนี้แม่โคจึงมักถูกขายให้แก่ร้านอาหารต่าง ๆ

ส่วนปัญหารองลงมาที่ทำให้ต้องขายโคนม คือ โคนเป็นโรคเต้านมอักเสบ ซึ่งโรคนี้นหากโคตัวโคเป็นจะต้องรีบทำการรักษาให้เร็วที่สุด มิฉะนั้นเชื้อโรคจะทำให้ไขมันติดเช็ดถูกทำลาย ดังนั้นความสามารถในการกลั่นน้ำนมของโคจึงลดลง ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และเมื่อโคเป็นโรคเต้านมอักเสบแล้วมักจะเรื้อรัง อีกทั้งการรักษาทั้งยาฉีดและยาเม็ดต่างมีราคาแพงไม่คุ้มกัน รวมทั้งแม่โคที่ให้ถูกมาประมาณ 9-10 ตัว โคนเหล่านี้จะถูกคัดออกจากคอก เพราะถือว่าแก่เกินไปส่งผลให้ปริมาณน้ำนมตกลงด้วย ซึ่งไม่คุ้มทุนที่ต้องจ่ายไปกับค่าอาหาร ด้วยเหตุผลทั้งหมดโคเหล่านี้จึงถูกนำไปขายให้แก่ร้านอาหารในราคาโคเนื้อ ซึ่งมีราคาถูกกว่าโคนมมาก โดยแม่โคแก่ราคา

ประมาณตัวละ 5,000-8,000 บาท โดยการซื้อโคนนั้นจะเหมาะเป็นตัว ๆ ไป ไม่ได้ซื้อขายจากน้ำหนัก โคน แต่มักดูจากความสมบูรณ์เป็นสำคัญ

นอกจากแม่โคนที่มีปัญหาดังกล่าวแล้ว ลูกโคตัวผู้ก็ถูกขายให้แก่พ่อค้าขายเนื้อด้วย ในราคา ประมาณตัวละ 300-500 บาท เหตุผลที่ถูกขายเนื่องจากโคตัวผู้จะโตเต็มที่นั้น ใช้เวลาประมาณ 12-18 เดือน ขณะที่ขายได้เพียง 5,000-8,000 บาท เช่นเดียวกับราคาแม่โคข้างต้น ดังนั้นลูกโคตัวผู้จะถูกขายตั้งแต่อายุได้ 1 อาทิตย์ โดยผู้รับซื้อมักจะเป็นร้านอาหารคามริสอร์ท ร้านอาหารทั่วไปในเขต อ่างทองววกเหล็ก จะรับซื้อเป็นประจำ ลูกโคและแม่โคแก่เหล่านี้จะถูกนำไปทำเป็น วัวหัน สเต็ก เนื้อหวาน เนื้อเค็ม เป็นต้น ซึ่งอาหารดังกล่าวยังทำชื่อเสียงให้กับชาวมวกเหล็กเป็นอย่างมาก ดังคำขวัญของอ่างทองววกเหล็กที่ว่า “เนื้อนุ่ม นมดี กะหรี่ปั๊ว” หมายถึง เป็นอ่างทองที่มีเนื้อวัวนุ่ม น้านม โคนที่ดี และกะหรี่ปั๊วอร่อย

สำหรับมูลโคนนั้นก็ป็นขายได้อีกทางหนึ่งที่มีทุก ๆ สัปดาห์ แม้จะไม่มากนัก แต่ก็ทำรายได้ให้ชาวชัยพริกอย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกัน เนื่องจากมูลโคของที่นี่เป็นมูลที่มีคุณภาพประกอบไปด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ เพราะโคได้รับอาหารอย่างดี โดยมูลโคที่ได้ใหม่ชาวชัยพริกจะนำจะต้องนำมาตากแห้งในที่ลานโล่งบริเวณบ้าน ถ้าแดดดี ประมาณ 1-2 วัน มูลโคก็แห้งสนิท แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับวิธีการตากด้วย ถ้าตากหนักก็อาจต้องใช้เวลามากขึ้นประมาณ 3-4 วัน เมื่อมูลโคแห้งสนิทแล้วชาวบ้านชัยพริกก็จะกองเอาไว้ แต่บางครั้งวัวชั้นอาจบรรจุถุงปุ๋ยไว้เลยก็ได้ เติรวมไว้เพื่อให้ชาวสวนมาซื้อ ชาวสวนที่มารับซื้อเป็นประจำ จะเป็นชาวสวนส้มแถวจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดปทุมธานี คลอง 7 คลอง 8 หน้าที่ในการตากมูลโคนี้ จะตกเป็นของค้ายาผู้สูงอายุ ที่อยู่ดูแลบ้านขามที่พ่อแม่หรือผู้เป็นกำลังหลักในครอบครัวออกไปตัดหญ้าชน ราคาในการขายมูลโคนนั้นก็อยู่ประมาณ 5-10 บาท ต่อถุงปุ๋ย 30 กิโลกรัม ขายมูลโคครั้งหนึ่งจะมีประมาณ 50-100 ถุง คิดเป็นราคา 500-1,000 บาท การที่มีราคาแตกต่างกันเนื่องจาก เกิดการต่อรอง เกิดภาวะขาดแคลน และคุณภาพมูลโค รวมทั้งการบรรจุถุงปุ๋ยด้วย หากชาวบ้านชัยพริกดวงมูลโคเองราคาก็จะมากขึ้น แต่ก็มิบางครอบครัวขายมูลโคแบบคิดราคาเหมาออกไปเลย ไม่ต้องมานั่งควงให้ยุ่งยาก ส่วนราคานี้ก็จะถูกกว่าแบบตัวเอง อย่างไรก็ตามการซื้อขายมูลโคก็ไม่เคยเกิดปัญหาชั่งชอกกับชาวชัยพริก มูลโคตากแห้งนั้นชาวชัยพริกจะมีขายทุกอาทิตย์ และชาวสวนก็จะมารับซื้อเป็นประจำจนมูลโคไม่พอขาย รายได้จากการขายมูลโคของชาวบ้านชัยพริกก็พอเป็นค่ากับข้าวหรือค่าขนมลูกได้เป็นอย่างดี

รายรับ-รายจ่าย ของการเลี้ยงโคนม

แม้ว่ารายได้ที่มาจากโคนมทั้งหมดนั้น ไม่ว่าจะเป็นการขายน้ำนมดิบ การขายโคนม และการขายมูลโคตากแห้ง จะมีปริมาณที่มากพอสมควร โดยสามารถคิดในราคามาตรฐานของครอบครัวส่วนใหญ่ในหมู่บ้านชัยพริก ได้ดังนี้

ตัวอย่าง มีแม่โคที่สามารถรีดน้ำนมได้อยู่ 10 ตัว ขายน้ำนมดิบได้กิโลกรัมละ 10 บาท ใน วันหนึ่งรีดนมโคได้ตัวละ 15 กิโลกรัม คิดเป็น 150 กิโลกรัมต่อ 10 ตัว สามารถคำนวณรายรับ-รายจ่ายใน 1 เดือน ดังนี้

รายรับ จากน้ำนมดิบ

ใน 1 วัน โคน 10 ตัวรีดนมได้	$10 \times 15 = 150$ กิโลกรัม
น้ำนม ราคา กิโลกรัมละ 10 บาท	$150 \times 10 = 1,500$ บาท
ใน 30 วัน โคน 10 ตัวรีดนมได้	$1,500 \times 30 = 45,000$ บาท

รายจ่าย ค่าอาหารชั้น

(โคน 10 ตัว กินตัวละ 3 กิโลกรัม ๆ ละ 5.50 บาท 30 วัน)	4,950 บาท
ค่าอาหารหยาบ	
(โคน 10 ตัว กินฟางตัวละ 2 ฟ่อน ๆ ละ 18 บาท 30 วัน)	10,800 บาท
ค่ากากน้ำตาล	
(โคน 10 ตัว กินกากน้ำตาล 4 กิโลกรัม ๆ ละ 2 บาท 30 วัน)	240 บาท
ค่ารถรับส่งนม	
(จำนวน 2 ถึง ๆ ละ 300 บาทต่อเดือน)	600 บาท
ค่าน้ำ-ค่าไฟ ตกเดือนละประมาณ	600 บาท
ใน 1 เดือน	รวมรายจ่ายทั้งสิ้น 17,190 บาท

เพราะฉะนั้น ใน 1 เดือนชาวบ้านจับพริกจะมีรายได้ $45,000 - 17,190 = 27,810$ บาท

จะเห็นว่าได้จากตัวเลขทั้งหมด ค่าอาหารเป็นภาระที่หนักที่สุดในการเลี้ยงโคนมสำหรับชาวบ้านจับพริกเลขที่เคียว เพราะมันเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะช่วยสร้างให้โคนมให้นมในปริมาณที่มากและมีคุณภาพ แต่เมื่อหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้ว เงินคงเหลือก็มีเป็นจำนวนที่มากพอสำหรับชาวบ้านจับพริกโดยทั่วไป ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่พื้นที่แถบนี้หันมาเลี้ยงโคนมกันอย่างมากมาย เนื่องจากมีรายได้เป็นสิ่งถ่อใจและเป็นที่น่าพอใจนั่นเอง

การขนส่งนมดิบ

น้ำนมดิบที่รีดได้ในแต่ละวันนั้นจะถูกบรรจุในถังอลูมิเนียมหรือถังสแตนเลส ซึ่งจะซื้อได้จากร้านค้าของสหกรณ์โคนมทั้ง 2 แห่งภายในอำเภอมวกเหล็ก โคนในแต่จะถังจะมีขนาดความจุตั้ง

แต่ ถึง 20 ลิตร ถึง 40 ลิตร และถึง 50 ลิตร ชาวขับพริกส่วนใหญ่จะใช้ถังอูมิเนียมเพราะมีความทนทาน เบาทะราคาถูกกว่าถังสแตนเลส การที่มีถังขนาดแตกต่างกันเนื่องจากแต่ละครอบครัวจะมีน้ำนมส่งสหกรณ์ไม่เท่ากัน เช่น ครอบครัวนาชไกรเลิศ มีน้ำนมไปส่งวันละประมาณ 60-70 กิโลกรัม มีถังอูมิเนียมอยู่ 2 ถัง คือ ถังขนาด 40 ลิตร และถังขนาด 50 ลิตร ปัจจุบันช่วงเช้าจะบรรจุน้ำนมลงถัง 40 ลิตรหรือ 40 กิโลกรัม เต็มถัง แต่ช่วงบ่ายหรือช่วงเย็นจะบรรจุถึง 40 ลิตรไม่เต็มถึงส่วนในหน้าหนาวจะใช้ถังขนาด 50 ลิตร เพราะโคจะให้นมได้วันหนึ่งประมาณ 80-90 กิโลกรัม

การขนส่งน้ำนมคั้นนั้น หากครอบครัวใดที่เพิ่งเริ่มหันมาเลี้ยงโคนม มีจำนวนโคนมไม่มากหรือรีดน้ำนมได้วันละไม่เกิน 50 กิโลกรัม ก็จะไปส่งน้ำนมด้วยตัวเอง ผู้ที่ไปส่งอาจเป็นพ่อบ้านหรือลูกชายที่โตแล้ว บางกรณีอาจเป็นแม่บ้านก็ได้ โดยการนำถังที่บรรจุน้ำนมมามัดกับเบาะหลังของรถจักรยานยนต์ เพราะหากจ้างรถรับส่งนมอาจจะไม่คุ้มกับรายได้ ส่วนครอบครัวที่จ้างรถรับส่งน้ำมนั้น จะต้องวางถังนมไว้หน้าบ้านหรือบางครอบครัว เช่น ครอบครัวนางสาวรุ่งภาวรัถย์อาศัยอยู่ตึก หน้าบ้านไม่มีถนนลาดยางตัดผ่าน ก็จะต้องนำถังนมใส่รถเข็น เชนมาตั้งที่บริเวณถนนที่รถรับส่งนมวิ่งผ่าน เมื่อรถส่งนมมาถึงก็จะแวะรับนมขึ้นรถ รถมานั่งนมขึ้นจากที่ใดจากนั้นก็จะนำถังนมมาวางไว้ที่เค็ม เพื่อให้เจ้าของนำถังนมไปล้างและบรรจุน้ำนมมาใหม่ในมือต่อไป รถรับส่งนมนั้นจะมีทั้งรถกระบะ และรถ 6 ล้อ เจ้าของบริการรถรับส่งก็จะมีทั้งคนในและคนนอกหมู่บ้านขับพริก โดยมารรถรับส่งจะมาตรงเวลา และถ้ากรณีที่รถมารับนมแล้วแต่ครอบครัวนั้นยังรีดนมไม่เสร็จ รถรับส่งนมก็จะไม่รอเพราะจะเป็นการเสียเวลาในการไปรับน้ำนมของบ้านอื่น และจะไม่ทันเวลาที่สหกรณ์เปิดรับน้ำนม ดังนั้นครอบครัวดังกล่าวจะต้องไปส่งน้ำนมเอง เช่น ครอบครัวของป้าอภิวรรณ ทำขุนทด ครั้งหนึ่งเคยรีดนมในมือเช้าประมาณ 65 กิโลกรัม ขณะที่รถรับส่งนมมารับนมแล้ว แต่ที่บ้านยังรีดนมไม่เสร็จ รีดได้เพียง 50 กิโลกรัม เหลืออีก 15 กิโลกรัม จึงรีดเสร็จ ดังนั้นป้าอภิวรรณจึงต้องให้ถังนมที่รีดได้ 50 กิโลกรัม ไปก่อน แล้วน้ำนมที่เหลืออีก 15 กิโลกรัม ป้าอภิวรรณต้องนำไปส่งที่สหกรณ์โคนมมวกเหล็กเอง

เนื่องจากมีครอบครัวที่ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม และใช้บริการรถรับส่งนมกันมาก ดังนั้นที่ถังนมจะต้องมีสัญลักษณ์บอกถึงความเป็นเจ้าของ ในอดีตที่หมู่บ้านขับพริกทางสหกรณ์โคนมที่แต่ละครอบครัวเป็นสมาชิกอยู่ จะใช้การเขียนหมายเลขไว้ที่ด้านข้างของถังนม ต่อมาที่ไร่เขียนตัวเลขเกิดการถก ทางสหกรณ์โคนมจึงเปลี่ยนมาเป็นการติดหมายเลขด้วยสติ๊กเกอร์ที่ทำขึ้นเฉพาะติดถังนม โดยในแต่ละครอบครัวจะมีหมายเลขไม่ซ้ำกัน หากครอบครัวใดมีถังหลายใบก็จะมีหมายเลขเป็นเลขเดียวกัน เช่น ครอบครัวของนาชไกรเลิศ มีถังนม 2 ถัง เป็นถังขนาด 40 ลิตร และ ถังขนาด 50 ลิตร ทั้ง 2 ถังนี้จะมีการติดหมายเลข 256 ทางสหกรณ์โคนมจะจ่ายเงินให้กับสมาชิกทุกสิ้นเดือน โดยเงินที่จ่ายนั้นจะถูกหักค่าอาหาร และอุปกรณ์ที่สมาชิคนำไปใช้ก่อน รวมทั้งหักเงินฝากของสมาชิกให้ทุกเดือน ครอบครัวละประมาณ 1 % สมาชิกจะได้ดอกเบี้ยเป็นเงินปันผลทุกปี เป็นการ

เก็บเงินให้ชาวบ้านอีกวิธีหนึ่ง บางครอบครัว เช่น ครอบครัวชายพานั้นมีความต้องการที่จะให้ทางสหกรณ์โคนมรวมเหล็กหักเงินฝากนี้เพิ่มขึ้นอีกเป็น 2 % ในเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2542

เวลารับส่งนมนั้นจะไม่เกินเวลาที่สหกรณ์โคนมกำหนด คือ เวลาช่วงเช้า 6.00-9.00 น. และเวลาในช่วงบ่าย 15.00-18.30 น. ดังนั้นเวลารับส่งนมของรถรับส่งนมในช่วงเช้าจะมาเวลาประมาณก่อน 8 โมงเช้า และเวลาช่วงเย็นจะมาประมาณ 6 โมงเย็น ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับจุดรับนมเริ่มต้นและจุดสุดท้ายด้วย เวลาจะไม่ตรงกัน จึงกำหนดได้คร่าว ๆ ว่า ในช่วงเช้ารถจะมารับนมไม่เกิน 8.00 น. และในช่วงเย็น ไม่เกิน 18.00 น. สำหรับราคาในการรับส่งนมนั้นจะคิดเป็นเดือน เดือนละ 300 บาท ต่อถัง (ถังขนาด 40 ลิตร หรือ ขนาด 50 ลิตรก็ได้) โดยใน 1 วันจะรับส่ง 2 ช่วง ส่วนจะให้รถไปส่งนํานมที่สหกรณ์โคนมรวมเหล็ก หรือสหกรณ์โคนมไทย-เคนมาร์ค มิตรภาพ ก็มีราคา 300 บาท เท่ากัน เพราะสหกรณ์โคนมทั้งสองอยู่ใกล้กัน

เหตุผลที่ชาวขับพริกนิยมใช้บริการรถรับส่งนม นั้น เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว และที่สำคัญไม่เสียเวลาในการไปตัดหญ้าขนมาใช้โคกินหลังรีดนมอีกด้วย

ตลาดรองรับนํานมตลอดจนการแปรรูปนํานมดิบ

เมื่อประมาณ 28 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่รัฐบาลไทยได้รับการโอนกิจการฟาร์ม โคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เคนมาร์ค จากรัฐบาลเคนมาร์คและได้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้อำนาจ “องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.)” หลังจากนั้นไม่นานก็ส่งผลให้เป็นเกิดนวัตกรรมใหม่กับชาวบ้าน จนกลายเป็นอาชีพใหม่แก่ชาวบ้านขับพริก ภายใต้วัดอุปประสงค์ของการจัดตั้งตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ค. ดังนี้

1. วัดอุปประสงค์ด้านส่งเสริมกิจการโคนม
 - 1.1 ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและสัตว์อื่นที่ให้นํานมและเนื้อ
 - 1.2 ฝึกอบรมบุคคลให้มีความรู้ความชำนาญในการเลี้ยงโคนมและสัตว์อื่นที่ให้นํานมและเนื้อ การผลิตนํานมและเนื้อ และการประกอบผลิตภัณฑ์จากนํานมและเนื้อ
 - 1.3 ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร ตลอดจนประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการกำจัดโรค การเลี้ยงดูสัตว์ การผสมเทียม อาหารและอื่น ๆ สำหรับโคนมและสัตว์อื่นที่ให้นํานมและเนื้อ
 - 1.4 พัฒนาและผลิต ผลิตภัณฑ์โคและสัตว์อื่นที่ให้นํานมดิบและเนื้อ
 - 1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการบริโภคนมและผลิตภัณฑ์นมในประเทศ
 - 1.6 ดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับการส่งเสริมกิจการ โคนม

2. วัตถุประสงค์ด้านธุรกิจอุตสาหกรรมโคนม

- 2.1 ผลิต ซื่อ ขาซ แยกเปลี่ยนและให้ซึ่งน้ำนมและเนื้อ ผลิตภัณฑ์จากน้ำนมและเนื้อ และสัตว์อื่นที่ให้น้ำนมและเนื้อ ตลอดจนอาหารสัตว์ น้ำเชื้อเอ็มบริโอ และ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตและการตลาด
- 2.2 ดำเนินธุรกิจบริการเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม และสัตว์อื่นที่ให้น้ำนมและเนื้อและการผลิตผลิตภัณฑ์จากน้ำนมและเนื้อ
- 2.3 ดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับธุรกิจอุตสาหกรรมโคนม (องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย, 2541)

จากวัตถุประสงค์การจัดตั้ง อ.ส.ค. ที่ทาง อ.ส.ค. ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถจำแนกลักษณะการดำเนินงาน อ.ส.ค. ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการส่งเสริมและส่วนธุรกิจ ซึ่งในแต่ละส่วนมีกิจกรรมการดำเนินงานโดยสังเขปดังนี้ คือ

1. ส่วนส่งเสริม มีกิจกรรมหลักที่สำคัญได้แก่ การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแก่เกษตรกรการฝึกอบรมเกษตรกร การบริการด้านสัตวแพทย์และบริการผสมเทียมโคนมการจัดการฟาร์มสาธิต ปัจจุบันมีศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบกระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ รวม 30 ศูนย์ มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นสมาชิกประมาณ 5,600 ราย

2. ส่วนธุรกิจ ประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ การรับซื้อและจำหน่ายน้ำนมดิบ การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่ม และการผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์ ปัจจุบัน อ.ส.ค. มีโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เปิดดำเนินการอยู่ 3 แห่ง คือ โรงงานนมผงเหตึก มีกำลังการผลิตเฉลี่ยประมาณ 130-140 ตัน/วัน โรงงานนมปราณบุรีมีกำลังการผลิตเฉลี่ยประมาณ 50-60 ตัน/วัน และ โรงงานนมเชิงใหม่ มีกำลังการผลิตเฉลี่ยประมาณ 10-15 ตัน/วัน นอกจากนี้ยังมีโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์นมที่ภาคอีสานอีก 1 แห่ง คือ โรงงานนมขอนแก่น มีกำลังการผลิตประมาณ 60 ตัน/วัน คาดว่าในปีต่อ ๆ มาทุกโรงงานจะมีกำลังการผลิตเพิ่มมากขึ้น (องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย, 2541)

ผลิตภัณฑ์ของ อ.ส.ค.

ปัจจุบันโรงงานผลิตน้ำนมแปรรูป ผลิตภัณฑ์นมของ อ.ส.ค. ผลิตนมพร้อมดื่มภายใต้เครื่องหมายการค้า “นมไทย-เดนมาร์ก” สัญลักษณ์ “ตราวัวแดง” และ “ตรา อ.ส.ค.” ดังนี้

- นมสดไทย-เดนมาร์ค คราวัวแดงมี 3 ชนิด คือ

ชนิดพาสเจอร์ไรท์ บรรจุ 2 ขนาด คือ 1,000 ซี.ซี. และ 200 ซี.ซี.

บรรจุขวด 2 ขวด คือ 1,000 ซี.ซี. และ 500 ซี.ซี.

มี 3 รส คือ หวาน, จืด, ช็อคโกแลต

ชนิด ยู.เอช.ที.

บรรจุในกล่อง 3 ขนาด คือ 1,000 ซี.ซี. 250 ซี.ซี. และ 200 ซี.ซี.

มี 3 รส คือ หวาน, จืด, ช็อคโกแลต และ

เฉพาะขนาด 250 ซี.ซี. มีรสสตอเบอร์รี่ด้วย

ชนิดนมเปรี้ยวรสผลไม้ บรรจุขนาด 150 ซี.ซี. และบรรจุขวดขนาด 120 ซี.ซี.

มี 4 รสคือ ส้ม, สตอเบอร์รี่, สับปะรด และมะนาว

- นมสดไทย-เดนมาร์ค คราว อ.ส.ค. มี 2 ชนิด คือ

ชนิดพาสเจอร์ไรท์ บรรจุ 2 ขนาด คือ 1,000 ซี.ซี. และ 200 ซี.ซี.

มี 3 รส คือ หวาน, จืด, ช็อคโกแลต

ชนิดนมเปรี้ยวรสผลไม้ บรรจุขนาด 150 ซี.ซี. และบรรจุขวดขนาด 120 ซี.ซี.

มี 4 รสคือ ส้ม, สตอเบอร์รี่, สับปะรด และมะนาว

- วิปปิ้งครีม

มีขนาดบรรจุ 5 ลิตร

ขบวนการผลิตนมพาสเจอร์ไรท์, ยู.เอช.ที. และนมเปรี้ยว

เนื่องจากน้ำนมมีส่วนประกอบที่ค่อนข้างจะซับซ้อน จึงมีผลทำให้คุณสมบัติทางกายภาพของน้ำนมแตกต่างไปจากของเหลวชนิดอื่น

ตารางที่ 8 แสดงส่วนประกอบของน้ำนมคนเปรียบเทียบกับน้ำนมโค

ชนิด/ปริมาณเป็น %	โปรตีน	ไขมัน	น้ำตาล	เกลือแร่	น้ำ
น้ำนมคน	1.6	3.7	6.9	0.2	87.6
น้ำนมโค	3.5	3.7	4.9	0.7	87.2

ที่มา : องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541

- ผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรต์ โดยการนำน้ำนมโคเข้าระบบการฆ่าเชื้อหรือทำลายเชื้อจุลินทรีย์ด้วยอุณหภูมิประมาณ 62-64 องศาเซลเซียส นาน 30 วินาที หรือใช้อุณหภูมิ 72 องศาเซลเซียส นาน 16 วินาที และทั้ง 2 วิธี ต้องลดอุณหภูมิหลังการฆ่าเชื้อลงให้ต่ำกว่า 8 องศาเซลเซียส ก่อนบรรจุ

- ผลิตภัณฑ์นม ยู.เอช.ที. โดยการนำน้ำนมโคเข้าระบบการฆ่าเชื้อหรือทำลายจุลินทรีย์โดยการใช้อุณหภูมิประมาณ 138-142 องศาเซลเซียส ใช้เวลานาน 2-3 วินาที แล้วลดอุณหภูมิตงเหลือประมาณ 25-30 องศาเซลเซียส จากนั้นทำการบรรจุด้วยระบบปลอดเชื้อ (ASEPTIC PACKING)

- ผลิตภัณฑ์นมเปรี้ยว คือ การนำน้ำโคเข้าระบบการฆ่าเชื้อหรือทำลายจุลินทรีย์ด้วยอุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที แล้วพาสเจอร์ไรต์ลดอุณหภูมิตงเหลือ 42-44 องศาเซลเซียส จากนั้นเติมเชื้อแลคโตบาซิลลัส บุลกาเรียคัส (LACTOBACILUS BULGARICUS) และ สเตรปโตคอคคัส เทอร์โมฟิลัส (STREPTOCOCCUS THERMOPHILUS) ทำการบ่มเชื้อ 3-8 ชั่วโมง เมื่อความเป็นกรดได้ตามต้องการแล้วเติมส่วนผสมเข้าบวนการพาสเจอร์ไรต์ด้วยอุณหภูมิ 72 องศาเซลเซียส นาน 15-16 วินาที จากนั้นลดอุณหภูมิตงให้ต่ำกว่า 8 องศาเซลเซียส ก่อนบรรจุ (องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย, 2541)

จากที่กล่าวมาทำให้ทราบได้ว่า ตลาดรองรับน้ำนมของชาวบ้านซับพริก ก็คือ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย หรือที่รู้จักกันในนาม อ.ส.ค. โดยจะรับน้ำนมผ่านสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก และสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก มิตรภาพ อีกรึ

เดิมในการส่งน้ำนมไปยังสหกรณ์โคนมที่คนเป็นสมาชิกอยู่นั้น ค่อนข้างลำบากเนื่องจากแต่ละครอบครัวจะมีโคนมกันน้อย ต้องนำน้ำนมไปส่งเอง ไม่มีรถรับส่งนม ถนนเป็นถนนลูกรัง การส่งนมจึงต้องนำน้ำนมมารวมกันแล้วจ้างรถไปส่งในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่รถที่ไปส่งก็จะเป็นรถของคนในหมู่บ้าน เมื่อจ้างรถไปส่งเลข ๆ และน้ำนมก็มีจำนวนมากขึ้น จึงเกิดการรับจ้างรับส่งน้ำนมประจำ โดยคิดค่าขนส่ง 100 บาท ต่อเดือน ต่อถัง (จะเป็นถัง 40 ลิตร หรือ 50 ลิตรก็ได้) ค่าน้ำนมขณะนั้นราคาประมาณ 3 บาทต่อกิโลกรัม แต่ในสมัยนั้นชาวบ้านซับพริกจะถูกโกงน้ำนมกันเป็นประจำ โดยทางเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ตรวจเช็คคุณภาพน้ำนม สมัยก่อนการตรวจเช็คน้ำนมจะกระทำกันหลายชั้นตอน ชั่งชาก และใช้เวลาตรวจเช็คนาน ในการตรวจแต่ละครั้งทางเจ้าหน้าที่จะต้องนำถ้วยมาตักน้ำนมจากถังของชาวบ้านขึ้นมาตรวจในแต่ละถัง เมื่อตรวจเสร็จก็กลับไม่เทน้ำนมลงถังเช่นเดิม แต่กลับนำไปเทในถังของตนเองที่นำมาตั้งเตรียมไว้ และนำน้ำนมเหล่านั้นขายให้กับทางสหกรณ์ในนามของตนเอง ทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านทุกคนทราบวิธีการเช่นนี้ แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะกลัวจะถูกแกล้งในการตรวจเช็คน้ำนม ต่อมาไม่นานวิธีการดังกล่าว ก็ไม่สามารถทำได้ อีก เนื่องจากทาง อ.ส.ค. ได้นำเทคโนโลยีแบบใหม่มาให้กับทางสหกรณ์โคนม ให้ทำการตรวจเช็ค

น้ำมันได้อย่างง่าย สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งก็ไม่ต้องนำถ้วยไปตักน้ำมันขึ้นมาตรวจอีก และจะมีเจ้าหน้าที่ของ อ.ส.ค. ไปควบคุมดูแลการบริหารงานของสหกรณ์อย่างเข้มงวดเสมอ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับความยุติธรรมสูงสุดจนกระทั่งปัจจุบัน

สำหรับการบริโภคน้ำมันโคของชาวซัพริกนั้น ส่วนใหญ่จะบริโภคในรูปของน้ำมันแปรรูป เช่น นมข้นหวาน นมสดยู.เอช.ที. นมสดพาสเจอร์ไรส์ นมโยเกิร์ต เป็นต้น มากกว่าน้ำมันสดที่ชาวบ้านรีดจากโคนมของคนแล้วนำมาต้มผสมน้ำตาลคั้งในอดีต ชาวบ้านซัพริกให้เหตุผลในการนิยมบริโภคน้ำมันแปรรูปมากกว่าน้ำมันสดว่า น้ำมันแปรรูปมีความอร่อย สะดวก และรวดเร็วกว่า แต่ผู้สูงอายุบางคน เช่น รุ่งสมานเป็นผู้หนึ่งที่ดื่มน้ำมันโคสด ๆ ที่รีดเองทุกเช้า โดยไม่ได้ผ่านการต้มเลย วันละประมาณ 1 ลิตร รุ่งสมานบอกถึงการดื่มน้ำมันโคสดที่ไม่ผ่านการต้มว่า คนเราตอนยังเล็กแม่ก็ให้ดื่มน้ำมันจากเต้า พอโตขึ้นเด็กเหล่านั้นก็ไม่ได้ดื่มน้ำมันแม่อีก น้ำมันโคก็เช่นกัน เมื่อกลับมาดื่มน้ำมันโคสดที่ไม่ผ่านการต้ม ช่วงแรกอาจเกิดอาการท้องเสีย แต่ถ้าดื่มน้ำมันทุกวันก็จะทำให้ท้องเกิดความเคยชินเช่นเดียวกับที่เคยดื่มน้ำมันแม่ แต่อีกเหตุผลที่รุ่งสมานต้องดื่มน้ำมันสดทุกเช้า เพราะที่บ้านมีโคถึง 150 ตัว มีคนเลี้ยงเพียง 3 คน คือ รุ่งสมาน ภรรยา และลูกจ้าง ทุกคนมีหน้าที่ของตนเอง จึงไม่มีเวลาที่จะเตรียมอาหารเช้า แม้อาหารกลางวันก็ยังต้องรับประทานอาหารถุงที่ซื้อในหมู่บ้าน อาหารเย็นบางมื้อภรรยารุ่งสมานก็ทำแต่บางมื้อก็ต้องซื้อมารับประทานเพราะไม่มีเวลาและเหนื่อยกับการดูแลโคนมเช่นกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้อาชีพหลักของชาวซัพริกจะมีความเกี่ยวข้องกับนมโดยตรง แต่ชาวบ้านซัพริกก็มักไม่ค่อยชอบดื่มนม เช่น นายไกรเลิศ ให้เหตุผลที่ไม่ค่อยชอบดื่มนมว่า คนต้องศกทุกคทีเกี่ยวกับโคตลอดตั้งแต่เด็กจนโต รวมถึงการรีดนมทั้งเวลาเช้าและบ่าย จนทำให้รู้สึกเบื่อ และไม่อยากดื่มนม จะมีก็แต่คนสูงอายุเช่นแม่ของตน คือ ชายปาน และเด็ก ๆ ที่ดื่มนม เพราะต้องการสารอาหารที่ให้คุณค่าและให้ประโยชน์แก่ร่างกายนั่นเอง

กลุ่มสตรีแม่บ้าน

กลุ่มภายในหมู่บ้านซัพริกนั้นจะมีไม่มากนัก เนื่องจากการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมต้องใช้เวลามาก เวลาว่างจึงน้อย เมื่อก่อตั้งกลุ่มโคก็ตามขึ้นมาจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กลุ่มสตรีแม่ก็เป็นหนึ่งในการก่อตั้งที่ประสบกับปัญหาดังกล่าว

กลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านซัพริก หมู่ที่ 4 ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมดจำนวน 11 คน ได้แก่

1. นางประคอง	ไปนอก	เป็น	ประธานกลุ่ม
2. นางไสสทอง	แสนหาญ	เป็น	รองประธาน
3. นางผออม	ชฎาจิตร	เป็น	เลขา
4. นางแสงจันทร์	เพชรภา	เป็น	เหรัญญิก

5. นางนงลักษณ์	ภักดี	เป็น	ประชาสัมพันธ์
6. นางทุเรีสน	พุทธศิริ	เป็น	สมาชิก
7. นางรุ่งลดา	ธีตันทียะ	เป็น	สมาชิก
8. นางวรเพ็ญ	โคตรสูงเนิน	เป็น	สมาชิก
9. นางบัว	พรมมา	เป็น	สมาชิก
10. ศุภัญญา	สอาดโถม	เป็น	สมาชิก
11. นางสาวาท	คะโน	เป็น	สมาชิก

สมาชิกทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงอายุมาก คือ ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีประธานกลุ่ม คือ นางประคอง ไปนอก อายุ 44 ปี เป็นภรรยาของผู้ใหญ่บ้าน นายมนัส ไปนอก สมาชิกกลุ่มเป็นสมาชิกดั้งเดิมตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มสตรีแม่บ้าน ส่วนคนอื่นแม้ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ถ้าว่างก็จะมาร่วมกิจกรรมกันเสมอ

ในอดีต กลุ่มสตรีแม่บ้านจะมีการนัดประชุมกันทุกเดือน ๆ ละ 2-3 ครั้ง เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ ที่ประธานได้ไปประชุมที่ตำบลมา และยังเป็นกรรวมกันในการสังสรรค์อีกด้วย สำหรับเรื่องที่ประชุมกันส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสนับสนุนให้มีการประกอบอาชีพเสริมแก่สตรีภายในหมู่บ้านในเวลาว่าง เช่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การสอนตัดเย็บเสื้อผ้า และการสนับสนุนให้มีการเลี้ยงไก่ไข่-ไก่เนื้อ แต่ก็ไม่มีเรื่องใดประสบความสำเร็จ ดังนี้

การสนับสนุนให้มีการทำดอกไม้ประดิษฐ์ โดยจะทำจากไหม แล้วมาทำเป็นดอกคานชั้น ในส่วนนี้มีการปฏิบัติกันเกิดขึ้นจริงถึงขั้นส่งดอกไม้ประดิษฐ์ไปยังโรงงานผ้าไหมของญี่ปุ่น โดยจะมีคนมารับดอกไม้ประดิษฐ์ถึงภายในหมู่บ้านเพื่อส่งต่อไปยังโรงงานผ้าไหมของญี่ปุ่น แต่ทำไปไม่นานก็ต้องเลิกไปเพราะสมาชิกกลุ่มมีเวลาว่างน้อย และงานเป็นงานที่ละเอียดต้องใช้เวลามาก จึงทำสินค้าส่งไม่ทันตามความต้องการของโรงงานผ้าไหมญี่ปุ่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์จึงเลิกไป

การสอนตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นการเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าโดยทางตำบลได้ช่วยสนับสนุนส่งครูผู้สอนมาให้กับกลุ่มสตรีแม่บ้านซับพริก โดยครูจะมาสอนเป็นระยะเวลา 3 เดือน แต่สมาชิกต้องออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด อาทิ กลุ่มสตรีแม่บ้านมาสมาชิกทั้งหมด 11 คน ค่าจ้างครูมาสอนคนละ 135 บาท เรือนกันที่บ้านประธานกลุ่มหรือบ้านผู้ใหญ่บ้าน ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนก็ต้องหาซื้อกันมาเอง ส่วนทางอำเภอมวกเหล็กจะมีจักรเย็บผ้ามาให้ 6 เครื่อง แต่เป็นจักรที่อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถใช้งานได้ จะต้องนำไปซ่อมก่อนนำมาใช้ โดยเสียค่าใช้จ่ายกันเอง พฤติกรรมของครูผู้สอนก็ไม่มีที่ประทับใจ ไม่มีความกระตือรือร้นในการสอน มาบ้างไม่มาบ้าง มาสายกลับเร็วสอนจนกระทั่งครบระยะเวลา 3 เดือน สมาชิกก็ยังไม่สามารถตัดเย็บเสื้อผ้าได้ ทางประธานกลุ่มจึงจัดให้มีการจ้างครูผู้สอนคนนี้อีก 1 เดือนครึ่ง ครูก็มีท่าทีไม่ค่อยพอใจแต่ก็ต้องรับสอนต่อเพราะ

กั้วทางกลุ่มจะไปฟ้องทางศาล ผลก็ออกมาไม่เป็นที่ประทับใจเช่นเคย สมาชิกจึงเกิดความเบื่อหน่ายและห่างหายการเรียนไปที่ละคน จนต้องเลิกจ้างครู

สนับสนุนให้มีการเลี้ยงไก่ไข่-ไก่เนื้อ ในเรื่องนี้เป็นกิจกรรมที่กระทำร่วมกันในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2542 และก็เป็นอีกหนึ่งความคิดที่ไม่ประสบความสำเร็จเช่นกัน เป็นการสนับสนุนให้ชาวบ้านจับพริกและชาวบ้านหมู่บ้านใกล้เคียง ให้มาร่วมกันเลี้ยงไก่ไข่-ไก่เนื้อเป็นอาชีพเสริม โดยทางตำบลและทางอำเภอจะเป็นผู้ออกความคิด แนะนำวิธีเลี้ยง และออกค่าใช้จ่ายให้ก่อน แล้วทางกลุ่มสตรีแม่บ้านค่อยผ่อนเงินคืนทีหลัง และจะต้องไปหาซื้อไก่มาเลี้ยงเอง จัดการทุกอย่างเองหมด ทางตำบลและทางอำเภอจะเป็นเพียงผู้แนะนำเท่านั้น จึงทำให้ชาวบ้านไม่มีความกระตือรือร้นที่จะสนใจในวิธีการนี้

นอกจากนี้ ก็จะมีการจัดสัมมนา การจัดให้ไปดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ และบางครั้งก็ต้องไปค้างคืนด้วย เช่น ไปดูงานที่จังหวัดเพชรบุรี ดูการทำขนมไทยพวกขนมหม้อแกง ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมชั้น กลับมาทางกลุ่มก็ลองทำกัน แต่ก็ทำได้ไม่นานก็ต้องหยุด เพราะไม่มีเวลา

ปัจจุบัน กลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านบ้านจับพริกแทบจะไม่ได้มีการประชุมกันเลย นอกจากจะมีหนังสือจากทางตำบลหรือทางอำเภอฝากทางผู้ใหญ่บ้านมาให้ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านอีกที กิจกรรมที่กระทำร่วมกันครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2542 ไปดูงานที่สวนจิตรลดา ออกเดินทางจากหมู่บ้านจับพริกตั้งแต่ 6.00 น. กลับมาเวลา 14.00 น. ไปกลับภายในวันเดียว โดยอาชีพที่ไปดูคือ การเลี้ยงวัว การทำดอกไม้ประดิษฐ์ประเภทดอกกุหลาบ แต่ในส่วนของงานเลี้ยงวัวชาวบ้านจะไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร เพราะที่หมู่บ้านคนก็เลี้ยงวัวกันอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องมาดู

นอกจากกลุ่มสตรีแม่บ้านที่กล่าวมาแล้ว ในอนาคตอันใกล้นี้ ก็จะเกิดกลุ่มใหม่อีกหนึ่งกลุ่มคือ กลุ่มออมทรัพย์ ภายใต้การนำของผู้ใหญ่บ้านที่ได้ทำเรื่องเสนอโครงการกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านจับพริก หมู่ที่ 4 พร้อมทั้งเสนอโครงการทำศาลาประจำหมู่บ้านจับพริก ขณะนี้โครงการทำศาลาหมู่บ้านได้รับการอนุมัติแล้วอยู่ในระหว่างรอกงบประมาณมิยาฮาวา ที่ประเทศไทยได้ขอกู้มาจากประเทศญี่ปุ่น และเมื่อเงินมาเมื่อไรก็จะลงมือก่อสร้างทันที เมื่อสร้างแล้วก็จะกำหนดให้สถานที่แห่งนี้เป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มของชาวบ้านจับพริก รวมทั้งก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่นี่ด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าผู้หญิงบ้านจับพริกในสัจปัจจุบันเริ่มมีบทบาทในทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งของครอบครัวและของหมู่บ้าน เนื่องจากตัวแปรที่สำคัญที่สุดของความเจริญเติบโตของชุมชนและสังคมนั้นก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพของประเทศ แรงงานของคนทุกประเภททุกหน่วยจะต้องถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อีกทั้งในการสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงถาวรได้นั้น จำต้องเริ่มสร้างจากสถาบันครอบครัว หากผู้ชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวให้ความไว้วางใจแก่ผู้

หญิง ตามีให้ความเชื่อมั่นแก่ภรรยาช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน ช่วยกันแก้ปัญหา ช่วยกันทำงาน ด้วยความอุสาหะอดทน โดยไม่มีคำวาทะเข้ามาเป็นอุปสรรคขวางกั้น ก็ย่อมสร้างฐานะที่มั่นคงให้กับครอบครัวได้ ยิ่งกว่านั้น ผู้หญิงเองก็จะเกิดความกระตือรือร้นกันในการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา เพื่อฝึกฝนทักษะของตนให้ดีขึ้นในทุกทุกด้าน เกิดความเชื่อมั่นในตนเองในการประกอบอาชีพ ดังเช่นผู้หญิงชาวบ้านซัปรริกที่เกิดความภาคภูมิใจในการได้เป็นส่วนสำคัญของแรงงานหลักของครอบครัวที่ไม่สามารถขาดได้ อีกทั้งยังเสริมบทบาทของคนในยามว่างโดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้านซัปรริก เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้จะได้ทั้งโอกาสในการรับข่าวสารจากภายนอก ได้รับความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างทักษะให้กับตนเอง และบางครั้งสามารถนำความรู้นี้มาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชนอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย